

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m. v.

(Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt, erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder for frakendelse eller inddragelse af førerretten m. v.)

Betænkning afgivet af retsudvalget den 19. maj 1978

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder. I forbindelse hermed har justitsministeren skriftligt besvaret en række spørgsmål.

Desuden har det skriftlige materiale, der forelå vedrørende det tilsvarende lovforslag i tidligere samlinger været inddraget i udvalgets behandling.

Udvalget har desuden modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

Abrahamsen, Erik, Århus,
Advokatfuldmægtigforeningen,
Advokatrådet,
Dansk Kriminalpolitiforening,
Dansk Politiforbund,
Foreningen af beskikkede Advokater i København,

Foreningen af politimestre i Danmark,
Hansen, Karsten Krogh, København,
Politifuldmægtigforeningen i Danmark,
Rune, Niels, advokat, København,
Sammenslutningen af beskikkede advokater i retskredsene omkring København og

Schultz-Lorentzen, Jan, advokat, København.

Nogle af udvalgets spørgsmål og justitsministerens svar herpå, enkelte henvendelser, justitsministerens kommentarer o.a. er optrykt i et bilagshæfte til betænkningen.

Justitsministeren, udvalget og forskellige mindretal har stillet en række ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren og udvalget stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) har under udvalgsarbejdet argumenteret for, at det ville være rigtigt – i lighed med en række andre lande – snarest at indføre maksimumsgrænser for varetægtsfængslings varighed. Mindretallet finder, at spørgsmålet om varetægtsfængslings varighed langtfra er uddebatteret og henstiller til regeringen at arbejde videre med spørgsmålet herom. Herefter indstiller mindretallet lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren under nr. 1, 5, 6, 14, 21, 34, 39, 46, 48, 50, 52, 57, 59, 66 og 67, med de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 4, 8, 9, 12, 15, 43, 47, 49, 53, 60 og 62 stillede ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren med undtagelse af ændringsforslag nr. 11, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 10, 22, 29, 37, 40, 41 og 44 stillede ændringsforslag. Mindretallet vil nærmere redegøre for sin endelige stilling til lovforslaget ved 3. behandling.

Et *fjerde mindretal* (det konservative folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren med undtagelse af ændringsforslag nr. 11, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 10, 15, 40, 41 og 44 stillede ændringsforslag. Mindretallet vil nærmere redegøre for sin endelige stilling til lovforslaget ved 3. behandling.

Et *femte mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*, idet det dog vil stemme for de af justitsministeren med undtagelse af ændringsforslag nr. 11, de af udvalget samt de af mindretallene under 10, 22, 29, 35, 42 og 44 stillede ændringsforslag. Mindretallet finder, at lovforslaget – som det fremstår efter flertallets ønske – klart vil medføre en forringelse af politiets arbejdsvilkår. Såfremt et flertal ønsker en nedkriminalisering, således som der har været tendens til i de senere år, er det helt afgørende, at man kan fastholde en høj opklaringsprocent. Dette sikres *ikke* ved det foreliggende lovforslag. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *sjette mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) indstillet lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren under nr. 1, 5, 6, 14, 21, 34, 39, 46, 48, 50, 57, 59, 66 og 67, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 4, 9, 12, 15, 16, 18, 20, 23, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 60, 61, 62, 63 og 64 stillede ændringsforslag.

Et *syvende mindretal* (Danmarks kommunistiske partis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren under nr. 1, 5, 6, 14, 21, 34, 39, 46, 48, 50, 57, 59, 66 og 67, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 4, 9, 12, 15, 16, 18, 20, 23, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 63 og 64 stillede ændringsforslag. Mindretallet forbeholder sig ret til at stille de nødvendige konsekvensændringsforslag, såfremt de af mindretallet stillede ændringsforslag vedtages. Endelig kan mindretallet tilslutte sig de af venstresocialisterne uden for betænkningen stillede ændringsforslag nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7 og 8.

Et mindretal (socialistisk folkepartis og Danmarks kommunistiske partis medlemmer af udvalget) anerkender, at der i lovforslaget til lov om ændring af retsplejeloven er nogle forbedringer i forhold til gældende lov. Mindretallet finder dog ikke, at ændringerne er vidtgående nok til på en tilfredsstillende måde at opfylde de krav, der må stilles til befolkningens retssikkerhed.

Sikring imod unødigt fængsling må i større omfang indgå i loven. Ved varetægtsfængsling gives der ifølge lovforslaget ikke tilstrækkelig sikkerhed for, at fængslingens varighed og karakter, herunder isolation, ikke kan bruges til pression mod en indsat med henblik på at opnå en tilståelse.

Endvidere finder mindretallet ikke, at pligten til at underrette den sigtede om dennes rettigheder er tilstrækkeligt præciseret i lovforslaget.

Heller ikke den sigtedes og dennes forsvarers ret til at forhandle under afhøringer, til at deltage i retsmøder, til anke, herunder mundtlig kære, er omfattende nok.

Endelig er der i forholdet mellem en sigtet og hans forsvarer tale om en alvorlig forringelse af gældende lov. Mindretallet finder, at de ændringer af retsplejeloven som er foreslået i paragraf 733, stk. 2, og de deraf afledte bestemmelser ikke er i overensstemmelse med de forpligtelser, Danmark har påtaget sig gennem ratifikation af »International konvention om borgerlige og politiske rettigheder«, vedtaget af FN's generalforsamling den 16. december 1966.

Mindretallet vil forbeholde sig ret til medlem 2. og 3. behandling at få undersøgt den folkeretlige forpligtelse, Danmark har undergivet sig i henhold til FN-konventionen, såfremt ændringsforslag om de pågældende paragraffers bortfald ikke skulle blive taget til følge ved 2. behandling af lovforslaget. Mindretallet finder, at paragrafferne om forsvarerudelukkelse er et alvorligt indgreb mod retssikkerheden. I en spændt politisk situation vil det kunne misbruges til forfølgelse af politiske modstandere, og mindretallet finder derfor, at en sådan bstemmelse ikke bør findes i dansk retsplejelov. Mindretallet skal i øvrigt henvise til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 18, 21 og 22.

Et *ottende mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 4, 12, 15, 16, 19, 20, 25, 27, 28, 31, 33, 36 og 54 stillede ændringsforslag. Mindretallet peger på, at der sker forbedringer i retsplejeloven ved det af regeringen stillede lovforslag, samt at der under udvalgsarbejdet i samarbejde med justitsministeren er opnået

yderligere forbedringer i det oprindelige lovforslag.

Øvnpå det langvarige udvalgsarbejde ønsker mindretallet at understrege, at det radikale venstre ikke tror på, at det er muligt at imødegå kriser i et frit samfund ved at indskrænke individets rettigheder.

Det radikale venstre frygter, at man, hvis regeringens oprindelige forslag om at nægte en anklaget frihed til selv at vælge sin forsvarer var blevet gennemført, havde bevæget sig et skridt i retning af at opgive troen på reformpolitikken.

Efter radikal opfattelse bør vi fastholde bestræbelserne for at vise det fri samfunds styrke og overlegenhed ved fortsatte forbedringer til fordel for borgerne og ikke vælge en politik, der prøver at opretholde vort samfund ved trusler om sanktioner.

Vi må ikke give efter for strømninger, der ønsker at bandlyse det menneske, der har forbrudt sig mod fællesskabet, og fratage ham eller hende menneskerettigheder, det har taget meget lang tid at opnå en almindelig anerkendelse af.

Et *niende mindretal* (kristeligt folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren med undtagelse af ændringsforslag nr. 11, de af udvalget samt de af mindretallene under nr. 10, 38, 40, 41 og 44 stillede ændringsforslag. Mindretallet vil nærmere redegøre for sin endelige stilling til lovforslaget ved 3. behandling.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

1) I *titlen* og i *nr. 25*, § 760, *stk. 3*, og to steder i *stk. 4*, *1. pkt.*, *overskriften til kapitel 70*, § 762, *stk. 3*, § 764, *stk. 2*, *2. pkt.*, to steder i § 765, *stk. 1*, § 766, § 767, *stk. 2*, *1. pkt.*, § 768, *1. og 2. pkt.*, og § 769, *stk. 2*, *1. og 2. pkt.*, ændres »varetøgt« til: »varetægtsfængsling«.

Af *Justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

2) Før nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 1 a, *stk. 1*, *1. pkt.*, indsættes efter »kapitel 86,«: »kæremål vedrørende udelukkelse af en forsvarer, jfr. § 737,«.

3) Før nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»02. I § 1 a, *stk. 3*, *1. pkt.*, indsættes efter »straffesag«: »og i kæremål vedrørende udelukkelse af en forsvarer.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

4) *Nr. 18* udgår.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

5) Efter nr. 18 indsættes som nyt nummer:

»03. § 731, *stk. 1*, *litra a*, affattes således:

»a) når sigtede fremstilles for retten med henblik på varetægtsfængsling eller opretholdelse af anholdelsen,«.

6) Efter nr. 19 indsættes som nyt nummer:

»04. § 732 affattes ledes:

»§ 732. I andre tilfælde end de i § 731 nævnte kan der, såvel før som efter at tiltale er rejst, beskikkes sigtede offentlig forsvarer, når retten efter sagens beskaffenhed, sigtedes person eller omstændighederne i øvrigt anser det for ønskeligt og sigtede ikke selv har skaffet sig bistand af en forsvarer.

Stk. 2. Begæring om beskikkelse af en offentlig forsvarer kan fremsættes såvel af sigtede som af politiet. Justitsministeren fastsætter regler om vejledning af sigtede om adgangen til at begære en forsvarer beskikket. Politiet drager omsorg for, at spørgsmålet indbringes for retten.

Stk. 3. Beslutninger, hvorefter forsvarer skal beskikkes, kan ikke påklages for højere ret. Imod beslutninger, hvorved beskikkelse af forsvarer nægtes, kan kære til højere ret finde sted.«

Af *udvalget*, tiltrådt af *justitsministeren*:

Underændringsforslag til
ændringsforslag nr. 6

7) I den ved ændringsforslag nr. 6 fore-
slåede affattelse af § 732 indsættes i *stk. 2*
efter 2. pkt.:

»Det skal af politirapporten fremgå, at
den sigtede har modtaget behørig vejled-
ning.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP),
Kjærulff-Schmidt (FP) og Voigt (FP)):

8) *Nr. 20* udgår.

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP),
Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba
Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

9) *Nr. 21* udgår.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V), Mette
Madsen (V), Hagen Hagensen (KF), Mimi
Jakobsen (CD) og Inge Krogh (KrF)):

10) *Nr. 21* affattes således:

»21. I § 733 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2*. Retten kan ved kendelse nægte at
beskikke den advokat, som sigtede ønsker
som forsvarer,

1) hvis hans medvirken ud fra retspleje-
mæssige hensyn til sagens behørige fremme,
herunder særligt hensynet til medsigtedes
tarv, ikke kan anses for forsvarlig,

2) hvis der er påviselig risiko for, at advo-
katen vil hindre eller modvirke sagens opkla-
ring, eller

3) i sager om overtrædelse af straffelovens
kapitel 12 eller 13, hvis konkrete holdepunk-
ter undtagelsesvis giver rimelig grund til at
antage, at advokatens optræden som forsva-
rer i sagen er til væsentlig skade for statens
sikkerhed eller dens forhold til fremmede
magter.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *mindretal*
(Hans Jørgen Jensen (S), Ole Espersen (S),
Hjortnæs (S), Tove Lindbo Larsen (S),
Poul Mortensen (S), Jimmy Stahr (S) og
Bernhard Baunsgaard (RV)):

11) *Nr. 21* affattes således:

»21. I § 733 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2*. Retten kan ved kendelse nægte at
beskikke den advokat, som sigtede ønsker
som forsvarer, hvis hans medvirken ud fra
retsplejemæssige hensyn til sagens behørige
fremme, herunder særligt hensynet til med-
sigtedes tarv, ikke kan anses for forsvarlig,
eller der er påviselig risiko for, at advokaten
vil hindre eller modvirke sagens opklaring.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP),
Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba
Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og
Bernhard Baunsgaard (RV)):

12) *Nr. 22* udgår.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal*
(udvalget med undtagelse af Uwe Jensen
(Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP),
Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove
Jørgensen (DKP)):

13) *Nr. 23* affattes således:

»23. § 737 affattes således:

»§ 737. Rettens afgørelse i medfør af §§
730, stk. 3, 733, stk. 2, eller 736, stk. 2, kan
påkæres til den særlige klageret inden en uge
efter, at afgørelsen er meddelt. Kæremålet
behandles mundtligt, hvis der fremsættes an-
modning herom eller retten bestemmer det. I
øvrigt finder reglerne i §§ 968, stk. 1, 969,
stk. 2, 970-972 og 974 tilsvarende anvendel-
se.

Stk. 2. Den særlige klagerets afgørelse kan
ikke appelleres.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

14) *Nr. 24* affattes således:

»24. § 738 affattes således:

»§ 738. Retten kan tillade, at flere valgte
forsvarere optræder for samme sigtede. Ret-
ten kan endvidere undtagelsesvis beskikke
flere offentlige forsvarere for sigtede. Sigtede
er berettiget til selv tillige at tage ordet til sit
forsvar.

Stk. 2. Den offentlige forsvarer, som er
beskikket til at varetage sigtedes tarv under
domsforhandlingen, er beføjet til at give mø-
de også under retshandlinger ved anden ret.
Skal en sådan retshandling foregå uden for
den underretskreds, hvori han bor, kan på
hans begæring en særlig forsvarer beskikkes
til at møde ved samme. Dog bør i påtræn-

gende tilfælde retshandlingen ikke udsættes herefter.

Stk. 3. Når forsvarerens hverv er endt, er han forpligtet til at aflevere til retten de ham udleverede udskrifter og genparter af sagens aktstykker.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Hagen Hagensen (KF), Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

15) I den under *nr. 25* foreslåede affattelse af § 745 udgår *3. pkt. i stk. 1*, og i stedet indsættes:

»Politiet kan under de i *stk. 4* angivne omstændigheder pålægge forsvareren ikke at overlevere det ham udleverede materiale til sigtede eller andre. Et sådant pålæg kan af forsvareren forelægges retten til afgørelse.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

16) I den under *nr. 25* foreslåede § 745 affattes *stk. 2, 2. pkt.*, således:

»Forsvareren skal underrettes om tidspunktet for afhøringerne.«

Af *udvalget*, tiltrådt af *justitsministeren*:

17) I den under *nr. 25* foreslåede § 745 affattes *2. pkt. i stk. 3* således:

»Er det ikke muligt at give forsvareren meddelelse, kan der kun foretages efterforskningsskridt, som ikke kan opsættes, og forsvareren skal uden ophold underrettes om det foretagne.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

18) I den under *nr. 25* foreslåede § 748 affattes *stk. 1* således:

»Sigtede underrettes om alle retsmøder og er berettiget til at overvære dem. Er sigtede varetægtsfængslet, kan fremstilling af ham undlades, hvis han giver afkald derpå.«

Af et *mindretal* (Bernhard Baunsgaard (RV)):

19) I den under *nr. 25* foreslåede § 748 udgår i *1. pkt.* ordene »så vidt muligt«.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

20) I den under *nr. 25* foreslåede § 748 affattes *stk. 2* således:

»*Stk. 2.* Forsvareren underrettes om alle retsmøder og er berettiget til at overvære dem. Forsvareren kan af retten pålægges ikke at videregive oplysninger, han har modtaget i retsmøder.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

21) I den under *nr. 25*, foreslåede § 748, ændres i *stk. 1, 3. pkt.*, »undergivet varetægt« til: »varetægtsfængslet«.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V), Mette Madsen (V) og Mimi Jakobsen (CD)):

22) I den under *nr. 25* foreslåede § 748 udgår *3. og 4. pkt. i stk. 2*, og i stedet indsættes:

»Dette gælder dog ikke de i *stk. 1, 2. pkt.*, nævnte retsmøder.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

23) I den under *nr. 25* foreslåede affattelse af § 748 udgår *stk. 5 og 6*.

Af *udvalget*, tiltrådt af *justitsministeren*:

24) I den under *nr. 25* foreslåede affattelse af § 751, *stk. 2*, indsættes som *3. punktum*:

»Den afhørte gøres bekendt med, at han ikke har pligt til at underskrive rapporten.«

Af et *mindretal* (Bernhard Baunsgaard (RV)):

25) I den under *nr. 25* foreslåede § 752 affattes *stk. 1* således:

»Inden politiet afhører en sigtet, skal han udtrykkelig gøres bekendt med sigtelsen og med sine rettigheder ifølge § 732, *stk. 1*, samt med, at han ikke er forpligtet til at udtale sig. Det skal af rapporten fremgå, at disse regler er iagttaget.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

26) I den under *nr. 25* foreslåede affattelse af § 752 udgår *stk. 5*.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

27) I den under nr. 25 foreslåede § 755 ændres i stk. 1 »med rimelig grund« til: »af bestemte grunde«.

28) I den under nr. 25 foreslåede § 755 ændres i stk. 2, 2. pkt., »snarest muligt« til: »uførtøvet«.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V), Mette Madsen (V) og Mimi Jakobsen (CD)):

29) I den under nr. 25 foreslåede § 755 affattes stk. 3 således:

»Stk. 3. Finder opløb sted, hvorunder der øves eller trues med vold på person eller gods, eller er slagsmål resulteret i drab eller betydelig legemsbeskadigelse, og den eller de skyldige ikke med sikkerhed kan udpeges, kan politiet anholde enhver, der er til stede, og som ikke straks formår at rense sig for mistanken om strafbar deltagelse.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

30) Den under nr. 25 foreslåede § 756 affattes således:

»§ 756. Den, der af bestemte grunde med føje mistænkes for overtrædelse af bestemmelser, som er fastsat i en betinget dom, i dom eller kendelse efter straffelovens §§ 68, 69, 70 eller 72, ved betinget benådning, ved prøveløsladelse eller en foranstaltning, der er fastsat i medfør af § 765, kan på kriminalforsorgens begæring anholdes af politiet, såfremt det er nødvendigt på denne måde at sikre hans foreløbige tilstedeværelse. § 755, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.«

Af et *mindretal* (Bernhard Baunsgaard (RV)):

31) I den under nr. 25 foreslåede § 756 ændres »med rimelig grund« til: »af bestemte grunde«.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

32) I den under nr. 25 foreslåede § 758 affattes stk. 1 således:

»Anholdelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Genstande, som kan benyttes ved vold eller undvigelse, eller som i øvrigt kan medføre fare for den

anholdte eller andre, kan fratages ham, og det samme gælder genstande, som kan tjene til sagens oplysning. I dette øjemed kan politiet foretage ransagning af den anholdte person. Under anholdelsen er han i øvrigt ikke undergivet andre indskrænkninger i sin frihed, end anholdelsens øjemed og ordenshensyn nødvendiggør.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

33) I den under nr. 25 foreslåede § 758 affattes stk. 2 således:

»Stk. 2. Politiet skal straks gøre den anholdte bekendt med sigtelsen, tidspunktet for anholdelsen, hans ret til at nægte at udtale sig, jfr. § 750, og hans forsvarers ret til at overvære afhøringen, jfr. § 745, stk. 2. Af rapporten skal fremgå, at disse regler er iagttaget.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

34) I den under nr. 25 foreslåede § 760 ændres i stk. 5 »undergives varetægt eller« til: »varetægtsfængsles eller undergives«.

Af et *mindretal* (Mimi Jakobsen (CD)):

35) I den under nr. 25 foreslåede § 762 affattes stk. 1 således:

»En sigtet kan tages i varetægt, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og

1) der efter det om sigtedes forhold oplyste er særlig grund til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen, eller

2) der efter det om sigtedes forhold oplyste er særlig grund til at frygte, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den foranævnte beskaffenhed, eller

3) der efter sagens omstændigheder er særlig grund til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre, eller

4) den mistænkte er en person, som ikke har bolig eller varigere opholdssted i landet, eller er en ukendt, om hvis navn og opholdssted ingen antagelige oplysninger haves eller kan fremskaffes, eller

5) sigtede er pågrebet under udførelse af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter og sagens omstændigheder giver grundlag til mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjørulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF), Tove Jørgensen (DKP) og Bernhard Baunsgaard (RV)):

36) I den under nr. 25 foreslåede § 762 ændres i *stk. 1* »begrundet mistanke om« til: »bestemte grunde til at antage«.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V) og Mette Madsen (V)):

37) I den under nr. 25 foreslåede § 762 ændres i *stk. 1, nr. 1, 2) og 3)*, ordene »bestemte grunde« til: »grund«.

Af et *mindretal* (Inge Krogh (KrF)):

38) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 762 udgår i *stk. 1* ordene »og 6 måneder«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

39) I den under nr. 25 foreslåede § 762, *stk. 1 og 2, § 763, stk. 1, indledningen og nr. 2, og § 764, stk. 1*, ændres »tages i varetægt« til: »varetægtsfængsles«.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V), Mette Madsen (V), Hagen Hagensen (KF) og Inge Krogh (KrF)):

40) I den under nr. 25 foreslåede § 762 ændres i *stk. 1, nr. 3*, »andre.« til: »andre, eller«.

41) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 762 indsættes i *stk. 1* som nr. 4:

»4) sigtede er pågrebet under udførelse af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter og sagens omstændigheder giver grundlag til mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser.«

Af et *mindretal* (Mimi Jakobsen (CD)):

42) I den under nr. 25 foreslåede § 762 udgår i *stk. 2* ordene »og som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover«,

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjørulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

43) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 762 ændres i *stk. 2* »6 år« til: »8 år«.

Af et *mindretal* (Nathalie Lind (V), Mette Madsen (V), Hagen Hagensen (KF), Mimi Jakobsen (CD) og Inge Krogh (KrF)):

44) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 762 indsættes efter *stk. 2* som nyt stykke:

»Stk. 3. Varetægtsfængsling i medfør af *stk. 1, nr. 4*, kan ikke udstrækkes over 7 dage.«

Stk. 3 bliver herefter *stk. 4*.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

45) Den under nr. 25 foreslåede § 763 udgår.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

46) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 764 affattes *stk. 3* således:

»Stk. 3. I det retsmøde, der afholdes til afgørelse af spørgsmålet om varetægtsfængsling, skal sigtede have adgang til bistand af en forsvarer. Er den sigtede til stede i retsmødet, skal der gives ham lejlighed til en samtale med forsvareren inden afhøringen.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjørulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

Underændringsforslag til
ændringsforslag nr. 46

47) I den ved ændringsforslag nr. 46 foreslåede § 764, *stk. 3*, indsættes efter varetægtsfængsling: »eller opretholdt anholdelse«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

48) I den under nr. 25 foreslåede § 764 affattes *stk. 4* således:

»Stk. 4. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. Varetægtsfængsles sigtede, anføres i kendelsen de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for varetægtsfængsling er opfyldt. Er den sigtede til stede i retsmødet, skal han straks gøres

bekendt med, hvilke bestemmelser om varetægtsfængsling retten har anvendt, og med de i kendelsen anførte grunde for varetægtsfængsling samt med sin adgang til at kære. Udskrift af en kendelse, hvorved nogen varetægtsfængsles, overgives på forlangende snarest muligt til den pågældende.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

Underændringsforslag til
ændringsforslag nr. 48

49) I den ved ændringsforslag nr. 48 foreslåede § 764, stk. 4, indsættes i 2. pkt. efter varetægtsfængsling: »eller opretholdt anholdelse«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

50) I den under nr. 25 foreslåede § 765, stk. 1, § 767, stk. 1, 1. pkt., § 770, stk. 1 og 3, § 771, stk. 1, 2. pkt. og § 773 ændres »varetægts« til: »varetægtsfængslingens«.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

51) I den under nr. 25 foreslåede § 767 affattes 6. pkt. i stk. 1 således:

»Fremstilling af en sigtet, der er undergivet varetægt eller anden frihedsberøvende foranstaltning, kan dog undlades, hvis han giver afkald derpå.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

52) I den under nr. 25 foreslåede § 767 affattes stk. 1, 6. pkt., således:

»Fremstilling af en sigtet, der er varetægtsfængslet eller undergivet anden frihedsberøvende foranstaltning, kan dog undlades, når han giver afkald derpå, eller retten finder, at fremstillingen vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

53) I den under nr. 25 foreslåede § 767 affattes stk. 2, 1. pkt., således:

»Kæres en kendelse om fristforlængelse eller fortsat isolation, skal kæremålet efter begæring behandles mundtligt.«

Af et *mindretal* (Bernhard Baunsgaard (RV)):

54) I den under nr. 25 foreslåede § 767 affattes stk. 2, 1. pkt., således:

»Kæres en kendelse om fristforlængelse, skal kæremålet efter begæring behandles mundtligt.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

55) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 767 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Politiet skal i rimelig tid inden retsmøde om fristforlængelse tilstille forsvareren genparter af alt, hvad der er fremkommet i sagen siden varetægtsens iværksættelse eller sidste fristforlængelse.«

Af et *mindretal* (Tove Jørgensen (DKP)):

56) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 769 udgår i stk. 1, 2. pkt., ordene »eller indtil fuldbyrdelse kan iværksættes,«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

57) I den under nr. 25 foreslåede § 769 affattes stk. 1 således:

»Bestemmelse om varetægtsfængsling eller anden foranstaltning har kun virkning indtil sagens afgørelse i retten. På begæring træffer retten efter afgørelsen bestemmelse om, hvorvidt tiltalte under eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelse kan iværksættes, skal varetægtsfængsles eller forblive varetægtsfængslet eller undergives foranstaltninger, der træder i stedet herfor. Ved bestemmelsen herom finder reglerne i §§ 762, 764–766 og 768 tilsvarende anvendelse, medmindre tiltalte erklærer sig indforstået med at forblive varetægtsfængslet eller undergivet anden foranstaltning. Har den pågældende inden sagens afgørelse i retten været varetægtsfængslet eller undergivet andre foranstaltninger, men finder retten ikke grundlag for fortsat anvendelse heraf, kan retten på anklagemyndighedens begæring bestemme, at varetægtsfængslingen eller foranstaltningen skal være i kraft, indtil afgørelse af varetægtsspørgsmålet foreligger fra den overordnede ret, hvortil sagen eller varetægtsspørgsmålet er indbragt.«

Af et *mindretal* (Tove Jørgensen (DKP)):

58) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 769 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Når rettens afgørelse er endelig, skal domfældte, såfremt afsoning straks iværksættes, have en strafafsoners rettigheder og straks overføres til en anstalt indrettet med henblik på afsoning.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

59) I den under nr. 25 foreslåede § 770 affattes *stk. 3* således:

»*Stk. 3.* Retten kan på begæring af politiet bestemme, at en varetægtsarrestant af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed skal holdes helt eller delvis isoleret.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (F), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 59

60) I den ved ændringsforslag nr. 59 foreslåede affattelse af § 770, *stk. 3*, indsættes som 2. *punktum*:

»Forsvareren kan på tidspunktet for varetægtsfængslingen og når som helst under fængslingen indbringe spørgsmålet om graden og/eller varigheden af isolationen af den varetægtsfængslede for retten.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

61) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 771, indsættes i *stk. 2* som 2. *punktum*:

»Modsetter politiet sig udgangstilladelse, skal spørgsmålet forelægges retten til afgørelse.«

Af et *mindretal* (Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

62) Efter den under nr. 25 foreslåede § 773 indsættes som ny paragraf:

»§ 773 a. Retten skal ved første varetægtsfængsling tage stilling til indskrænkninger i den varetægtsfængslede rettigheder i medfør af §§ 771, 772 og 773.«

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

63) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 776 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* I hvert fangerum skal forefindes oplysning indeholdende de væsentligste bestemmelser i fængselsreglementet.«

64) I den under nr. 25 foreslåede affattelse af § 778 indsættes i *stk. 1* som 3. *punktum*:

»Det samme gælder straffe idømt administrativt af fængselsmyndighederne.«

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Kjærulff-Schmidt (FP), Voigt (FP), Ebba Strange (SF) og Tove Jørgensen (DKP)):

65) Nr. 53 udgår.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

66) Efter nr. 58 indsættes som nyt nummer:

»05. I § 1010 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Justitsministeren fastsætter regler om godtgørelse for udgifter til befordring til og fra retten til tiltalte, der frifindes.«

67) I den under nr. 59 foreslåede § 1018 a, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »taget i varetægt« til: »varetægtsfængslet«.

Bemærkninger

Til nr. 1, 21, 34, 39, 48, 50, 57 og 67

Sprogbrugen i lovforslaget foreslås ændret således, at »varetægt« erstattes af »varetægtsfængsling«.

Til nr. 2, 3 og 13.

Under hensyn til de principielle betæneligheder, der knytter sig til udelukkelse af en af sigtede ønsket bestemt forsvarer, og til den undtagelsesvisse karakter af de i §§ 730, *stk. 3*, 733, *stk. 2*, og 736, *stk. 2*, nævnte regler foreslås, at rettens afgørelse i medfør af disse bestemmelser skal påkæres til den særlige klageret. Ved § 737 skabes særlig hjemmel for kære af rettens kendelse uanset tidspunktet for dens afsigelse, jfr. herved lovens § 968, *stk. 2*. Da kære i disse sager bør ske hurtigt efter afgørelsen, er kærefristen fastsat til én uge. Det forudsættes i øvrigt, at kæremålet fremmes med størst mulig hurtighed. Ved klagerettens behandling skal medvirke

en højesteretsdommer, en landsdommer, en underretsdommer, en advokat og en beskikket universitetslærer eller anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jfr. § 1 a, stk. 3.

Til nr. 4, 9 og 12.

(Af: socialistisk folkeparti og Danmarks kommunistiske parti).

Paragrafferne er ikke i overensstemmelse med »International konvention om borgerlige og politiske rettigheder« vedtaget af FN's generalforsamling den 16. december 1966 og senere ratificeret af den danske regering.

I konventionen der trådte i kraft den 23. marts 1976 bestemmer artikel 14, stk. 3, litra d), at »Enhver skal ved afgørelse af en anklage imod ham for et strafbart forhold være berettiget til følgende minimumsgarantier i fuld lighed: . . . at få sagen pådømt i sin nærværelse og at forsvare sig personligt eller ved hjælp af en forsvarer, som han selv har valgt . . .«

Den nævnte bestemmelses rækkevidde er ifølge justitsministeriet ikke fastlagt gennem en praksis.

Endvidere kan henvises til, at Advokatrådet i skrivelse af 3. marts 1978 henviser til, at retsplejelovens § 734, der ikke er foreslået ændret, indeholder bestemmelser hvorefter en advokat kan være udelukket fra at kunne beskikkes som forsvarer i en sag ud fra generelle habilitetssynspunkter.

Man henviser endvidere til, at en forsvarer, der misbruger sin stilling til at modarbejde sagens oplysning eller gør sig skyldig i tilsidesættelse af de ham påhvilende pligter til behørigt at fremme sagen, efter retsplejelovens § 739, der ikke foreslås ændret, kan straffes efter straffelovens kapitel 16 (forbrydelser i offentlig tjeneste).

Endelig fremhæver advokat J. Schultz-Lorentzen i en skrivelse til retsudvalget den 24. februar 1978, at indholdet af en bestemmelse om forsvarerudelukkelse reelt vil være, at politiet mistænker forsvareren for at ville overtræde pligter, han i forvejen har efter gældende lov, til ikke at modvirke sagens opklaring, dvs. at han enten vil indlade sig i noget strafbart eller være inhabil. Bestemmelsen kan kun have et selvstændigt indhold, hvis det er meningen at bringe den i anvendelse over for forsvarere, som på lovlig måde

modvirker, at der tilvejebringes belastende materiale under efterforskningen mod hans klient.

Udelukkelse ud fra kriteriet statens sikkerhed kan kun træffes på sagligt grundlag, hvis politiet foretager en intensiv og løbende registrering af landets advokater, hvilket ikke er lovligt ifølge regeringserklæringen af 1968.

Til nr. 4, 8, 9 og 12

(Af: fremskridtspartiet)

Ændringsforslaget betyder, at de i dag gældende habilitetsbetingelser for valgte forsvarere fastholdes uændret.

Den gældende § 733 har aldrig i praksis vist sig mangelfuld eller uanvendelig i de ganske få og klare tilfælde, hvor der i årenes løb har været tale om forsvarerudelukkelse. Selv om regeringen i sit svar på udvalgets spørgsmål 27 har bedyret, at den foreslåede formulering af § 733, stk. 2, ikke indebærer en udvidelse i forhold til gældende ret og praksis, er det indlysende, at der kan opstå usikkerhed omkring den fremtidige fastlæggelse af praksis på området, og det vil derfor være værdifuldt at holde fast ved den hidtidige regel.

Til nr. 5, 6 og 46

Almindelige bemærkninger

1. I sin betænkning om efterforskning i straffesager m. v. (betænkning 622/1971) fremhævede strafferetsplejeudvalget, at spørgsmålet om beskikkelse i videre omfang af forsvarer på efterforskningsstadiet efter udvalgets opfattelse burde tages op til overvejelse. Baggrunden herfor var bl. a. udvalgets forslag om en styrkelse af forsvarerens stilling under efterforskningen, således at det processuelle partsprincip i videre omfang end hidtil kommer til at karakterisere denne første fase af strafforfølgningen.

Ved lovforslaget er udvalgets forslag på dette punkt lagt til grund med visse mindre ændringer, jfr. navnlig lovforslagets nr. 25 (retsplejelovens kapitel 67 og 68). Som anført s. 15 i bemærkningerne til lovforslaget anmodede justitsministeriet på denne baggrund og på baggrund af Advokatrådets udtalelse vedrørende betænkning ved skrivelse af 25. oktober 1975 udvalget om at overveje spørgsmålet om udvidet adgang til forsvarerbeskik-

kelse og eventuelt fremkomme med forslag til en ændring af de gældende regler herom.

2. Udvalget har herefter i betænkning 830/1977 behandlet spørgsmålet om beskikkelse af forsvarer under efterforskningen.

Udvalget fremhæver, at den foreslåede nyordning af reglerne om efterforskning gør det naturligt at overveje, om der bør ske beskikkelse af forsvarer i videre omfang end hidtil og på et tidligere stadium af efterforskningen. Udvalget har under arbejdet haft en række drøftelser med repræsentanter for Advokatrådet og de beskikkede forsvarere, der har uddybet advokaternes syn på behovet for advokatbistand, jfr. betænkningen § 10-12.

For så vidt angår *sager, hvor sigtede er anholdt af politiet (arrestantsager)*, foreslår udvalget, at der undtagelsesfrit skal ske forsvarerbeskikkelse fra grundlovsforhørets begyndelse, og at sigtede, hvis han er til stede i retsmødet, skal have lejlighed til at tale med forsvareren inden afhøringen.

Under forudsætning af at disse forslag gennemføres, finder udvalget det upåkrævet at indføre bestemmelser, hvorefter beskikkelse i arrestantsager i almindelighed skal eller bør finde sted umiddelbart efter anholdelsen. Udvalget henviser til de praktiske vanskeligheder, der vil være forbundet med en sådan ordning. Såfremt forsvarerbistand i anholdelsesperioden undtagelsesvis skulle være indiceret i enkelte konkrete sager, bl. a. hvor sigtelsen omfatter den alvorligste kriminalitet, vil beskikkelse kunne ske i medfør af retsplejelovens § 732.

For så vidt angår *sager, hvor sigtede ikke er undergivet frihedsberøvelse*, peger udvalget på en række omstændigheder, der kan indicere et behov for beskikkelse af forsvarer under efterforskningen. Udvalget anfører for det første sagens særlige komplikationer, det være sig dens faktiske beskaffenhed (f. eks. ved visse former for bedrageri, underslæb, skyldnersvig m. v. samt skattesager og toldsager - de såkaldte »regnskabssager«), eller sagens retlige karakter (f. eks. subsumptions tvivl ved spørgsmål om drab over for vold med døden til følge eller tvivl om strafbarhed ved visse former for økonomisk kriminalitet og overtrædelse af miljø-lovgivningen). For det andet kan beskikkelsesgrunden knytte sig til sigtedes person, især i form af alder eller psykisk handicap. Endelig kan beskikkelsen i sjældnere tilfælde være indiceret,

fordi et særligt modsætningsforhold er opstået mellem den sigtede og politiet.

Derimod er der efter udvalgets opfattelse næppe grund til at anvende kriterier som den påsigtede kriminalitets grovhed eller den forventede sanktions indgribende karakter ved afgrænsningen af de mulige beskikkelsesgrunde. Hvor beskikkelse i disse sagstyper måtte være påkrævet under efterforskningen, vil det normalt dreje sig om arrestantsager, således at beskikkelsen allerede af denne grund vil ske i løbet af det første døgn efter anholdelsen.

Udvalget fremhæver, at de nævnte kriterier beskriver typer af sager, hvor der kan være behov for forsvarerbeskikkelse, men at dette ikke betyder, at der i disse sagstyper altid er et sådant behov. Udvalget finder derfor ikke, at en lovregel, der blot anfører de nævnte beskikkelsesgrunde, vil være rimeligt dækkende. Udvalget foreslår i stedet, at behovet for udvidet forsvarerbeskikkelse søges imødekommet ved en ændret udformning af den gældende regel i retsplejelovens § 732.

Udvalget har også overvejet, om der, for at styrke den praktiske udnyttelse af adgangen til at begære forsvarer beskikkelse, burde indføres en pligt for politiet til at vejlede den sigtede om hans muligheder herfor. En generel pligt for politiet til at give oplysning om beskikkelsesmuligheden i alle tilfælde, hvor sigtelse rejses, ville efter udvalgets mening være for vidtgående og kunne vække en urimeligt hyppig forventning hos sigtede om, at beskikkelse faktisk vil finde sted. Udvalget har derfor overvejet, om der kunne foretages en enkel og samtidig rimeligt dækkende udsondring af de tilfælde, hvor vejledning burde gives. Udvalget har imidlertid fundet, at de kriterier, der kunne komme på tale, ikke ville være rimeligt dækkende i forhold til det praktiske behov for forsvarerbeskikkelse. Og politiets vejledning herom ville derfor ofte antage en vildledende karakter over for den sigtede. På denne baggrund har udvalget ikke ment at kunne stille forslag om oplysningspligt for politiet.

Udvalget forudsætter imidlertid, at der udarbejdes instruktive forskrifter om, hvornår politiet selv bør rejse spørgsmålet om beskikkelse og eventuelt fremsætte begæring herom. Sådanne forskrifter - der lader sig ændre og tilpasse i takt med de indvundne erfaringer - bør indeholde opregninger af

og eksempler på de beskikkelsesgrunde, der er omtalt ovenfor.

3. Justitsministeriet har indhentet udtalelser om betænkningen fra en række myndigheder og organisationer, der helt overvejende har givet tilslutning til udvalgets forslag.

Advokatrådet har erklæret sig enig i, at man næppe i en lovregel kan opregne alle de tilfælde, hvor tidlig forsvarerbeskikkelse er ønskelig.

For så vidt angår arrestantsager fremhæver Advokatrådet, at der efter rådets opfattelse ikke er afgørende hensyn, der taler imod forsvarerbeskikkelse forud for grundlovsforhøret, hvor der er behov herfor. Da tidlig beskikkelse i arrestantsager efter rådets mening ikke kan nå at blive forelagt retten, foreslår rådet, at der skabes hjemmel for, at beskikkelse sker på politiets initiativ efter anmodning af den sigtede.

Advokatrådet anfører endvidere, at spørgsmålet om politiets pligt til at vejlede den sigtede om mulighederne for forsvarerbeskikkelse er et så væsentligt retssikkerhedsspørgsmål, at det bør løses gennem indsættelse af en bestemmelse herom i loven og ikke – som foreslået af udvalget – alene gennem instruktorske forskrifter til politiet.

4. Som det vil fremgå, er der en nær sammenhæng mellem de spørgsmål, som reguleres i lovforslagets regler om efterforskningen m. v., og de spørgsmål, der behandles i udvalgets betænkning 830/1977. Justitsministeriet har på denne baggrund fundet det rigtigst at søge udvalgets forslag vedrørende forsvarerbeskikkelse indarbejdet i lovforslaget gennem det foreliggende ændringsforslag.

Justitsministeriet kan tiltræde, at der er behov for regler, der i noget videre omfang end hidtil åbner adgang til beskikkelse af forsvarer under efterforskningen. Man er ligeledes enig i, at det næppe er muligt i loven at angive en nogenlunde præcis og samtidig dækkende beskrivelse af de sagstyper, hvor beskikkelse bør ske, og at behovet for en mere liberal praksis derfor bør imødekommes som foreslået af udvalget, det vil sige ved en ændret affattelse af retsplejelovens § 732, stk. 1.

For så vidt angår arrestantsager kan justitsministeriet endvidere tiltræde udvalgets forslag om obligatorisk forsvarerbeskikkelse fra grundlovsforhørets begyndelse og om, at sigtede, hvis han er til stede i retsmødet, skal

have lejlighed til at tale med forsvareren inden afhøringen.

Med hensyn til spørgsmålet om i videre omfang at beskikke forsvarer umiddelbart efter anholdelsen finder justitsministeriet, at der i særlige grupper af sager kan være behov for beskikkelse af en forsvarer, der kan bistå den sigtede i tiden forud for fremstilling i grundlovsforhør. På den anden side må det – som fremhævet af udvalget – erkendes, at gennemførelsen af en ordning, der giver en mere almindelig adgang til forsvarerbeskikkelse efter anholdelsen, rejser en række praktiske problemer.

Ifølge politiets årsberetning for 1976 blev der dette år – bortset fra detentionsanbragte – anholdt ca. 68.000 personer, heraf ca. 25.000 for overtrædelse af straffeloven og ca. 43.000 for overtrædelse af særlovgivningen, herunder færdselslovgivningen. Af de anholdte blev kun 6.200 fremstillet i grundlovsforhør.

I forbindelse med en ordning med tidlig forsvarerbeskikkelse må der på denne baggrund tages stilling til, hvilke grupper af sager ordningen skal omfatte. Det bemærkes i denne forbindelse, at det bl. a. på grund af det tidspres, som disse sager behandles under, er nødvendigt at arbejde med præcise og let anvendelige kriterier. Ordningen forudsætter endvidere, at der etableres en advokavgiftsordning, og eventuelt tillige at der skabes hjemmel for politiet til at foretage en foreløbig beskikkelse af forsvarer.

Ordningen vil endvidere kunne indebære betydelige merudgifter i form af øgede salærer til de forsvarere, som tilkaldes.

Endelig rejser ordningen en række problemer i forbindelse med tilrettelæggelsen og gennemførelsen af politiets efterforskningsarbejde.

Justitsministeriet har på denne baggrund ikke fundet nu at kunne fremlægge forslag til en ordning, der indebærer en mere almindelig adgang til forsvarerbeskikkelse umiddelbart efter anholdelsen. Man agter imidlertid at optage forhandlinger med de berørte myndigheder og organisationer om mulighederne for at etablere en sådan ordning.

5. Med hensyn til spørgsmålet om vejledning af den sigtede om adgangen til at begære forsvarer beskikket finder justitsministeriet på linje med Advokatrådet, at det ud fra principielle synspunkter er rigtigst, at der i

loven indsættes en bestemmelse om vejledning.

For så vidt angår fastlæggelsen af vejledningspligtens omfang er justitsministeriet enig med udvalget i, at en generel pligt for politiet til at give oplysning om beskikkelsesmuligheden i alle tilfælde, hvor der rejses sigtelse, ville være for vidtgående. En sådan ordning ville betyde, at der blev givet sigtede oplysninger, som vel i teorien er korrekte, men hvor en begæring om forsvarerbeskikkelse meget hyppigt ikke kunne forventes imødekommet. Der vil herved skabes forventninger hos de sigtede, som ikke ville have rimelig dækning. Reglen ville endvidere give anledning til betydeligt besvær for domstolene og anklagemyndigheden.

Som fremhævet af udvalget må det endvidere erkendes, at afgrænsningen af de tilfælde, hvor vejledning bør ske, volder visse problemer. I arrestantsager hænger spørgsmålet nøje sammen med udformningen af en eventuel ordning med forsvarerbeskikkelse umiddelbart efter anholdelsen. For så vidt angår ikke-arrestantsager er det af hensyn til reglerens anvendelse i praksis ønskeligt, at vejledningspligten knyttes til så vidt muligt præcise kriterier. For at tilgodese dette hensyn er det formentlig ved reglerens udformning nødvendigt at acceptere, at vejledning skal gives i en del tilfælde, hvor udsigten til, at en begæring om forsvarerbeskikkelse vil blive imødekommet, er forholdsvis ringe. Som udgangspunkt synes det rimeligt at overveje en ordning, hvorefter der gives vejledning i sager, hvor der er mulighed for at idømme højere straf end bøde.

På baggrund af det anførte foreslås det, at vejledningspligtens omfang ikke fastlægges i loven, men at der i stedet indsættes en bestemmelse om, at justitsministeren fastsætter regler om vejledning af sigtede om adgangen til at begære beskikkelse af forsvarer. Reglerne udformning vil ske med udgangspunkt i de foran fremhævede synspunkter.

6. Den foreslåede udvidelse af adgangen til beskikkelse af forsvarer under efterforskningen vil medføre øgede udgifter for staten fortrinsvis i form af merudgifter til advokat-salærer. Et øget udgiftsbehov vil imidlertid også opstå for politiet i forbindelse med behandling af begæring om forsvarerbeskikkelse m. v. Også domstolene vil efter forslaget blive pålagt et vist merarbejde, idet advokat-

beskikkelser under efterforskningen som anført skal besluttes af retten.

Et præcist skøn over de samlede udgifter er forbundet med meget betydelig usikkerhed, bl. a. fordi udgifterne vil afhænge af domstolens konkrete vurdering af de sigtedes behov for advokatbistand under efterforskningen. På det foreløbige grundlag skønner justitsministeriet imidlertid, at de samlede udgifter ved den foreslåede ordning vil ligge i størrelsesordenen 2-3 mill. kr. årlig.

Til nr. 5

Forslaget, der svarer til strafferetsplejeudvalgets udkast, indebærer, at forsvarerbeskikkelse skal ske allerede ved sigtedes fremstilling i grundlovsforhør og ikke som nu, først når sigtede undergives varetægt. Forslaget svarer til en udbredt praksis.

Til nr. 6

Bestemmelsen i *stk. 1*, der svarer til strafferetsplejeudvalgets udkast, tager sigte på gennem en ændret formulering af regler om forsvarerbeskikkelse at åbne adgang til i videre omfang end hidtil at beskikke forsvarer under efterforskningen. Med hensyn til de kriterier, som retten bør lægge vægt på ved afgørelsen af, om forsvarer bør beskikkes, henvises til betænkningen s. 18 f, gengivet i de almindelige bemærkninger. Herudover kan der være grund til at lægge vægt på, om den sigtede er udlænding.

I *stk. 2* foreslås indsat en regel om, at justitsministeren fastsætter regler om vejledning af sigtede om adgang til forsvarerbeskikkelse. Der henvises herom til de almindelige bemærkninger. I øvrigt svarer bestemmelsen til udvalgets udkast.

Til nr. 7

Det må være rigtigst, at der i politirapporten optages bemærkning om, at behørig vejledning er givet.

Til nr. 10

Ved forslaget sker der en yderligere præcisering af bestemmelsens anvendelsesområde og en fremhævelse af dens undtagelsesvis karakter. I *nr. 1* uddybes lovforslagets »hen-

synet til sagens behørig fremme« med, at særligt hensynet til medsigtedes tarv kan begrundes, at den ønskede forsvarer ikke beskikkes. Dette vil især kunne være indiceret, hvis den medsigtede er varetægtsfængslet. Ved nr. 2 indsættes et skarpere kriterium for, hvornår hensynet til sagens opklaring kan begrunde udelukkelse. Som anført i bemærkningerne til lovforslaget side 23 vil udelukkelse navnlig kunne tænkes i tilfælde, hvor en advokat gør sig skyldig i tilsidesættelse af påbud meddelt i medfør af forslagets §§ 745 eller 748. Bestemmelsen vil dog kunne bringes i anvendelse, selv om der ikke er konstateret en konkret overtrædelse af forsvarerpligterne. En påviselig risiko for, at advokat vil hindre eller modvirke sagens opklaring vil f. eks. kunne være begrundet i, at advokaten i tidligere sager har tilsidesat sine pligter som forsvarer, eller at han i sager om »bagmandskriminalitet« har haft forbindelse med de implicerede på en måde, der skaber en begrundet tvivl om hans egnethed som forsvarer. Ved nr. 3 er anvendelsesområdet for bestemmelsen om forsvarerudelukkelse i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 yderligere præciseret i forhold til lovforslaget.

Til nr. 11

Ved forslaget sker der en yderligere præcisering af bestemmelsens anvendelsesområde og en fremhævelse af dens undtagelsesvis karakter. »Hensynet til sagens behørig fremme« uddybes med, at særligt hensynet til medsigtedes tarv kan begrunde, at den ønskede forsvarer ikke beskikkes. Dette vil især kunne være indiceret, hvis den medsigtede er varetægtsfængslet. Endvidere indsættes et skarpere kriterium for, hvornår hensynet til sagens opklaring kan begrunde udelukkelse. Som anført i bemærkningerne til lovforslaget side 23 vil udelukkelse navnlig kunne tænkes i tilfælde, hvor en advokat gør sig skyldig i tilsidesættelse af påbud meddelt i medfør af forslagets §§ 745 eller 748. Bestemmelsen vil dog kunne bringes i anvendelse, selv om der ikke er konstateret en konkret overtrædelse af forsvarerpligterne. En påviselig risiko for, at advokat vil hindre eller modvirke sagens opklaring vil f. eks. kunne være begrundet i, at advokaten i tidligere sager har tilsidesat sine pligter som forsvarer, eller at han i

sager om »bagmandskriminalitet« har haft forbindelse med de implicerede på en måde, der skaber begrundet tvivl om hans egnethed som forsvarer.

På baggrund af de indgående drøftelser, der under lovforslagets behandling har været ført om forslagets § 733, stk. 2, 2. pkt., om udelukkelse af en advokat som forsvarer i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, og under hensyn til denne bestemmelses helt undtagelsesvis karakter udgår den ved forslaget.

Til nr. 14

Ændringen er af redaktionel karakter. Stk. 2 og 3 svarer til den gældende § 737, stk. 3 og 4.

Til nr. 15

Et så alvorligt indgreb i forholdet mellem en sigtet og hans forsvarer bør være underkastet rettens kontrol, jfr. skrivelse af 3. marts 1978 fra Advokatrådet.

Til nr. 16

Pligten til at underrette forsvareren gøres obligatorisk.

Til nr. 18 og 23

Ændringen indebærer, at såvel sigtede som hans forsvarer har krav på at overvære retsmøder, og at undladelse af fremstilling kun forekommer på sigtedes egen begæring.

Til nr. 19

En sigtet bør vide besked med alle retsmøder, også møder, selv når han af angivne grunde ikke er til stede.

Til nr. 20

Der ønskes en stillingtagen fra retten, hvis oplysninger ikke må videregives. Det er et så alvorligt indgreb i individets hele forhold, at nægtelse af videregivelse af oplysninger ikke må ske pr. automatik.

Til nr. 22

Det forekommer ikke hensigtsmæssigt, at forsvareren generelt skal underrettes om rets-

møder vedrørende varetægt og ransagning. Det kan stille forsvareren i et dilemma om, hvorvidt han skal være loyal over for sin klient eller over for »systemet«. Derfor foreslås det, at undtagelsesbestemmelsen erstattes af en generel bestemmelse.

Til nr. 24

I mange tilfælde er den anholdte i en så usikker situation, at han oplever sig forpligtet til at underskrive politirapporten. Det bør understreges, at dette ikke er tilfældet.

Til nr. 25

Det er rimeligt også på dette tidspunkt at underrette sigtede om sine rettigheder.

Til nr. 26

Sigtede sikres ret til at rådføre sig med forsvareren under besvarelsen af et stillet spørgsmål.

Til nr. 27 og 30

Allerede fra først af bør en anklage formuleres så præcist som muligt.

Til nr. 28

Ændringen ønskes for at understrege, at en anholdt skal overgives til politiet øjeblikkeligt.

Til nr. 29

Det foreslås, at den gældende formulering opretholdes, idet det er urealistisk at kræve, at politiet skal kunne begrunde en mistanke i en oppisket situation ved gadeoptøjer.

»Slagsmål, hvori flere har deltaget« må være en sproglomst.

Til nr. 30

Indgrib i boligens ukrænkelighed gøres afhængig af klare betingelser, ligesom der ønskes den beskyttelse af den anholdte, der ligger i kriminalforsorgens inddragelse.

Til nr. 32

Ordene »penge og« bør udgå, da penge hverken kan bruges til vold eller flugt og falder ind under ordet »genstande«, i det om-

fang de har betydning for efterforskningen. Det må være en menneskeret for den anholdte at beholde penge til småfornödenheder.

Ransagning er i sig selv en ydmygende foranstaltning, og der er ingen grund til, at anholdelse skulle give politiet særlig ret til personlig ransagning ud over, hvad det indledningsvis accepterede bevaringsformål berettiger.

Til nr. 33

Her som andre steder må sprogbrugen gøres så stram, at fortolkninger og dermed misbrug undgås. »Snarest muligt« skal derfor ændres til »straks«. Herved får politiet den naturlige bevisbyrde, hvis der måtte forekomme situationer, som har karakter af umulighed (der som bekendt ikke forpligter nogen). Kun med det her foreslåede kommer loven i øvrigt i overensstemmelse med Europakonventionens krav (artikel 5, stk. 2).

Det er en selvfølge, at enhver sigtet gøres bekendt med sine rettigheder, og dette gælder særligt i anholdelsessituationen.

Til nr. 35 og 42

Det må være tilstrækkeligt at fastholde reglen i stk. 3, der i sig selv begrænser mulighederne for varetægtsfængsling.

Ifølge justitsministeriet skal der ikke foreligge flere bestemte grunde. Derfor foreslås ændringen for at undgå misforståelser.

Det må være rimeligt at opretholde den gældende formuleringens indhold for at sikre politiet mulighed for at finde frem til mistænkte igen efter efterforskningen.

Til nr. 36

Ændringsforslaget går ud på at kræve en præcisering af antagelsen for lovovertrædelser.

Til nr. 37

Forslaget svarer til det i betænkning nr. 728 om anholdelse og varetægt udarbejdede forslag, og ændringsforslaget fremsættes for at markere, at forslagsstillerne er uenige i den af regeringen foretagne skærpelse af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af varetægtsgrundene.

Til nr. 38

Det er rimeligt, at der kan varetægtsfængsles, såfremt den sigtede mistænkes for at have begået en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år (eller derover).

Til nr. 40, 41 og 44

Det findes rimeligt, at der indføres en adgang til at varetægtsfængsle for en 7 dages periode i tilfælde som anført i ændringsforslaget, ikke mindst af hensyn til efterforskningsarbejdets forsvarlige udførelse. Ændringsforslagene er stillet efter en afvejning af den enkelte borgers tarv i forhold til samfundets tarv. Hvis en regel som den foreslåede ikke findes, kan politiets efterforskningsarbejde vanskeliggøres eller endda helt umuliggøres.

Til nr. 43

Forslaget skal medvirke til at nedsætte antallet af varetægtsfængslinger.

Til nr. 45

Grundlaget for paragraffen forudsætter, at der foranstalles tvangsmæssige vilkår over for personer, der er på fri fod.

Til nr. 46

Bestemmelsen, der svarer til strafferetspleje-udvalgets udkast, indebærer, at sigtede undtagelsesfrit skal have adgang til bistand af forsvarer i retsmøder, der afholdes til afgørelse af spørgsmålet om varetægt.

Til nr. 51

Ændringen giver sigtede og forsvarer underretning om og ret til at være til stede i alle retsmøder.

Til nr. 52

Ved forslaget præciseres det, at det er retten, der træffer afgørelse om, hvorvidt fremstilling af sigtede kan undlades.

Til nr. 53

Retten til mundtligt kæremål udvides, jfr. Advokatrådets skrivelse af 3. marts 1978.

Til nr. 54

Dansk retspleje bygger på mundtlighed; allerede kæremål ved første fristforlængelse bør derfor kunne ske ved mundtlig behandling.

Til nr. 55

Det er vigtigt, at forsvareren har så godt et grundlag som overhovedet muligt, når der skal tages stilling til fristforlængelser.

Bestemmelsen er nødvendig, da praksis nu er den, at materialet ofte først overgives forsvareren umiddelbart før retsmødet, hvilket naturligvis er uantageligt både for forsvareren, den fængslede og retsplejen.

Til nr. 56 og 58

Ændringen tilsigter, at den sigtede ikke skal forblive i varetægtsfængslet længere, end til dommen er afsagt og ankefristen udløbet.

Til nr. 59

Da isolation efter omstændighederne kan være et alvorligt og belastende indgreb over for varetægtsarrestanten, foreslås bestemmelsen ændret således, at spørgsmålet om isolation altid skal afgøres af retten.

Til nr. 60

Det sikres, at retten på forsvarerens begæring kan tage spørgsmålet om isolation op.

Til nr. 61

Ændringen sikrer, at det er retten, der er opmand mellem politiet og institutionens ledelse i tilfælde af uenighed.

Til nr. 62

I den belastende situation, som varetægtsarrestanter som oftest befinder sig i, bl. a. på grund af sigtelsen, er det ikke tilstrækkeligt sikret retsgrundlag, at de kan kræve, at politiets indgreb forelægges for retten. Dertil kommer, at mange varetægtsarrestanter er ganske utrænede og uuddannede til at give sig i kast med at antaste en myndighedsbestemmelse.

Retten må derfor også i disse tilfælde allerede ved den første fængsling tage stilling til

Bet. o. f. t. l. vedr. retsplejeloven m. v.

begrænsningerne i den varetægtsfængslede rettigheder. Der bør her kun ske begrænsninger i tilfælde som anført i § 770, stk. 3.

Til nr. 63

Det er forkert at lade bestemmelsen om, at de fængslede skal orienteres om deres rettigheder (nugældende § 784, stk. 3) udgå. Det er et nødvendigt supplement til rettigheder, at de berettigede orienteres herom.

Til nr. 64

Også administrativt idømte straffe bør kunne kontrolleres af domstolene. Det må være en logisk følge af princippet om, at en varetægtsfange ikke må underkastes andre

frihedsindskrænkninger end dem, som retsforfølgningen nødvendiggør, at administrativt idømte straffeforanstaltninger kan prøves af domstolene.

Til nr. 65

Ændringen er af redaktionel karakter, jfr. herved ændringsforslagets nr. 2, 3 og 13 med bemærkninger.

Til nr. 66

Ved forslaget skabes hjemmel for, at retten efter regler fastsat af justitsministeren i forbindelse med en frifindende dom kan tilkende den frifundne godtgørelse for udgifter til befordring til og fra retten.

Hans Jørgen Jensen (S) Ole Espersen (S) fmd. Hjortnæs (S) Tove Lindbo Larsen (S)

Poul Mortensen (S) Jimmy Stahr (S) Bernhard Baunsgaard (RV) Nathalie Lind (V)

Mette Madsen (V) Hagen Hagensen (KF) nfmd. Mimi Jakobsen (CD)

Inge Krogh (KrF) Uwe Jensen (Ribe a.) (FP) Kjærulff-Schmidt (FP) Voigt (FP)

Ebba Strange (SF) Tove Jørgensen (DKP)

Partierne DR, VS og EP var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.

Bilag til betænkning

over

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v.
(Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt,
erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder
for frakendelse eller inddragelse af førerretten, m.v.)

Bilagsfortegnelse

- Bilag 1.** Skriftlige spørgsmål til justitsministeren samt dennes svar herpå.
Bilag 2. Skrivelse fra Advokatrådet.
Bilag 3. Ministerens kommentar til skrivelse fra Advokatrådet.
Bilag 4. Skrivelse fra Foreningen af beskikkede advokater i København og Sammenslutningen af beskikkede advokater i retskredsene omkring København.
Bilag 5. Skrivelse fra landsretssagfører Jan Schultz-Lorentzen.
Bilag 6. Ministerens kommentar til skrivelse fra landsretssagfører Jan Schultz-Lorentzen.
Bilag 7. Uddrag af »Varetægtsfængsling« af Hans Gammeltoft-Hansen, p. 278–280.
Bilag 8. Artikel i Jyllands-Posten d. 27. april 78.
Bilag 9. Ministerens kommentar til artikel i Jyllands-Posten.

Bilag 1

Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå.

Spørgsmål 1:

»Til belysning af behovet for reglen i § 733 udbedes en redegørelse for de tilfælde, hvor den hidtidige regel i § 733 er blevet anvendt til at nægte en bestemt forsvarer beskikkelse. (Det bedes yderligere oplyst, om den foreslåede formulering ville medføre en ændret vurdering af de konkrete tilfælde, der har foreligget). Til yderligere forståelse af § 733, 2. punktum, udbedes eksempler på sager, der efter ministerens opfattelse vil være omfattet af reglen (om muligt eksempler hentet fra praksis).«

Svar:

Nægtelse af at beskikke en bestemt forsvarer under henvisning til reglen i den gældende § 733, hvorefter bl.a. beskikkelse skal findes forsvarlig, må anses for yderst sjældent forekommende, og ministeriet har intet kendskab til tilfælde, hvor sådan nægtelse er sket. Herefter falder den i parentes nævnte del af spørgsmålet bort.

For så vidt angår eksempler på anvendelsen af den foreslåede bestemmelse i § 733, stk. 2, 2. pkt., henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 22.

Spørgsmål 18:

»ad § 745, stk. 1.

Ministerens vurdering af en ændret formulering, hvorefter der som hovedregel er adgang til at overlevere det modtagne materiale, medmindre politiet modsætter sig det.«

Spørgsmål 19:

»ad § 745, stk. 1.

Kan der gives oplysning om praksis på det pågældende område?«

Svar:

Rigsadvokaten har i anledning af spørgsmålene bl.a. oplyst følgende:

»Så vidt mig bekendt er det det sædvanlige, at forsvareren ikke overlader det materiale, han modtager fra politiet og anklagemyndigheden, til sin klient, men gennemgår det med ham og i fornødent omfang foreviser det, således som det beskrives i bet. 622/1971 side 42. I de fleste tilfælde vil klienten ikke med udbytte kunne gennemgå det på egen hånd, men i visse sager, f. eks. regnskabssager forholder det sig anderledes. Det er derfor min opfattelse, at hovedreglen i forslaget til § 745, stk. 1 sidste punkt stemmer overens med, hvad forsvarerne i de typiske tilfælde selv vil finde rigtigt. En overladelse til klienten af politiets materiale til selvstudium vil i visse tilfælde kunne udsætte dem, der har meddelt politiet oplysninger, der er belastende for sigtede, for ubehageligheder, undertiden for efterfølgende hævnaktioner.«

Justitsministeriet finder det af de af rigsadvokaten anførte grunde rigtigst, at bestemmelsen i lovforslagets § 745, stk. 1, 3. pkt., opretholdes uændret.

Politiets nægtelse af at give samtykke kan efter bestemmelsen i lovforslagets § 746, stk. 1, indbringes for retten. Denne bestemmelse opfylder efter justitsministeriets opfattelse fuldt ud sigtedes berettigede interesser.

Spørgsmål 22:

»Kan ministeren anføre eksempler på, at en beskikket forsvarer har misbrugt sin viden – opnået i egenskab af forsvarer – på en måde, som kan begrunde forslaget § 733, stk. 2, 2. pkt.?«

Svar:

Der kan ikke anføres eksempler på, at en forsvarer har misbrugt viden, som han i den ene egenskab har erhvervet, i en sag angående

overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 23, 24 og 25.

Spørgsmål 23:

»Hvis en beskikket forsvarer i en sag angående »statens sikkerhed« røber hemmeligheder, han har fået kendskab til under hvervets udførelse, kan han straffes efter straffelovens § 152 og endda eventuelt fratages sin ret til at virke som beskikket forsvarer efter straffelovens § 78, stk. 2. Med hvilken begrundelse anses disse sanktionsmuligheder for så utilstrækkelige, at det skulle kunne motivere forslaget om at give mulighed for på forhånd at udelukke forsvareren fra sagen?«

Spørgsmål 24:

»Finder ministeren det ikke betænkeligt og værende på kant med almindelige retsprincipper at åbne mulighed for at udelukke en person fra et job, den pågældende i øvrigt er kvalificeret til, alene på grundlag af en formodning om, at den pågældende måske kunne tænkes at ville misbruge nogle oplysninger opnået i kraft af dette job?«

Svar:

Indledningsvis bemærkes, at bestemmelsen i lovforslagets § 733, stk. 2, 2. pkt., er ændret i forhold til de tidligere fremsatte lovforslag og til strafferetsplejeudvalgets udkast, dels gennem ændringen af »sager, der angår statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter« til: »sager, der angår overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13«, dels gennem ændringen af »altid« til: »hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter undtagelsesvis gør det påkrævet«. Der er herved sket en præcisering af bestemmelsen og en begrænsning af dens anvendelsesområde, jfr. i øvrigt bemærkningerne, side 24, sp. 1 og 2.

Bestemmelsen i forslaget § 733, stk. 2, 2. pkt., må ses i sammenhæng med §§ 745 og 748, der tillægger forsvareren udvidede beføjelser på efterforskningsstadiet, herunder fuld aktindsigt. Herved øges mulighederne for, at misbrug vil kunne finde sted. Justitsministeriet har på denne baggrund ikke fundet det forsvarligt at afskære enhver adgang

for retten til at udelukke en advokat, som sigtede ønsker som forsvarer. Bestemmelsen vil kunne tænkes anvendt i tilfælde, hvor retten finder, at der på grund af en advokats tidligere misbrug af oplysninger eller af andre grunde er nærliggende risiko for, at den pågældende vil misbruge sin viden som forsvarer, og at det derfor på grund af hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter ikke er forsvarligt, at han virker som forsvarer. Som det fremgår af formuleringen, har den foreslåede regel udpræget undtagelsens karakter, og den kan derfor kun forventes at ville blive bragt i anvendelse yderst sjældent.

Som anført i spørgsmål 23 vil misbrug af den viden, som en advokat har erhvervet som forsvarer, være strafbar. Den sanktion, der ligger i et efterfølgende strafansvar, kan imidlertid efter justitsministeriets opfattelse ikke erstatte den foreslåede adgang til at udelukke en forsvarer, navnlig fordi de pågældende oplysninger i almindelighed vil være kommet til uvedkommendes kundskab på det tidspunkt, hvor forsvarerens strafbare handling konstateres.

Det tilføjes, at konsekvensen af en udelukkelse er, at sigtede kan begære en hvilken som helst anden advokat beskikket. Reglen vil således ikke på nogen måde være til hinder for, at sigtede sikres et kvalificeret og betryggende forsvar.

Spørgsmål 25:

»Der ønskes konkrete eksempler fra retssager i Danmark inden for de seneste årtier, hvor de foreslåede bestemmelser i § 733, stk. 2, § 745; stk. 4, og § 748, stk. 5, indeholdende hensynet til »statens sikkerhed« kunne have været benyttet, hvis de pågældende bestemmelser havde eksisteret på det tidspunkt, og specielt ønskes oplysning om, hvorvidt disse bestemmelser kunne have været anvendt i følgende tilfælde:

Wright, Thomsen & Kier-sagen

Edderkoppesagen

Hjalf-sagen

Sagen mod værnepligtige mytterister omkring tjenestetidsnedsættelsen i 1953

Sagerne mod strejkelederne under overenskomstindgrebet i 1956

Sagerne mod Politisk Revy, Vietnam solidaritet og information i forbindelse med afsløringen af Kejsergade-centralen

Sagen mod den såkaldte Trotyl-bande i Århus

Blechingberg-sagen

Sagen mod Finn Ejnar Madsen efter verdensbankdemonstrationerne.«

Svar:

Om lovforslagets udformning af § 733, stk. 2, 2. pkt., i forhold til det tidligere fremsatte lovforslag og til strafferetsplejeudvalgets udkast henvises til besvarelsen af spørgsmål 23 og 24 samt til bemærkningerne til lovforslaget side 24.

Rigsadvokaten har i anledning af spørgsmålet oplyst, at bestemmelsen i § 733, stk. 2, 2. pkt., i det den 6. februar 1976 fremsatte lovforslag

»ikke ville være anvendelig i en sag som Wright, Thomsen & Kier-sagen, der var en offentligt anlagt injuriersag mod en dagbladsredaktør (U 1950.961 og U 1952.72). I »Ederkoppesagen«, som bl.a. resulterede i domfældelse af tjenestemænd i politiet for modtagelse af bestikkelse (U 1951.1018 og U 1951.1020), ville bestemmelsen heller ikke have været anvendelig. Det samme gælder »Trotyl-sagen« fra Århus og den sag, der nævnes vedrørende Verdensbankdemonstrationerne. Derimod falder sagerne mod Politisk Revy, Vietnam solidaritet og Information, der angik straffelovens § 110a (beskrivelse af ikke-almment tilgængelige militære forsvarsanlæg), og Blechingberg-sagen (U 1959.718), der angik spionagebestemmelserne i straffelovens §§ 107 og 108, inden for de sagstyper, som bestemmelsen tager sigte på, men om der i de konkrete tilfælde ville have været anledning til at benytte sig af den foreslåede bestemmelse, hvis forsvarerens loyalitet kunne betvivles, kan vanskeligt siges. Det ville næppe være sandsynligt i den førstnævnte af disse sager. Hjalf-sagen var en privat anlagt injuriersag (U 1961.372), hvor spørgsmålet om forsvarerbesikkelse ikke opstår. Sagerne vedrørende værnepligtige mytterister i 1953 og strejkeledere i 1956 kan jeg ikke identificere, men det forekommer mig lidet sandsynligt, at statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kan have været berørt i sager af denne type.«

Justitsministeriet kan henholde sig til rigsadvokatens udtalelse, der også har gyldighed for så vidt angår udformningen af § 733, stk. 2, 2. pkt., i det senest fremsatte lovforslag.

Spørgsmål 27:

»Er der med forslaget til § 745, stk. 3 tale om en realitetsudvidelse i forhold til nugældende praksis omkring § 877, stk. 3?«

Svar:

Forslaget til § 745, stk. 3, tilsigter at give forsvareren mulighed for at overvære efterforskningsskridt, der kan formodes at kunne få anvendelse som bevis under domsforhandlingen. Bestemmelsen tager især sigte på beviskonstatering, der ikke – på samme måde som f. eks. afhøringer af sigtede og vidner i almindelighed – kan gentages eller gentages lige så godt under domsforhandlingen, men hvor beviset må føres ved dokumentation af den beretning, der er optaget i politirapport eller retsbog om det passerede, eller ved afhøring af de personer, der har taget del i beviskonstateringen. Som eksempler på efterforskningsskridt, der kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen, kan nævnes konfrontationer og rekonstruktioner af handlingsforløb samt fonetisk optagelse af børns forklaringer.

Som anført i betænkning nr. 622/1971, side 43, er det ikke tilsigtet med reglen i § 745, stk. 3, at udvide området for anteciperet bevisoptagelse, men kun at regulere fremgangsmåden ved sådan bevisoptagelse.

Rigsadvokaten har i anledning af spørgsmålet oplyst, at det i de ovenfor nævnte tilfælde jævnligt vil være nødvendigt at udnytte den adgang til dokumentation, som retsplejelovens § 877, stk. 3, giver, jfr. herved besvarelsen af spørgsmål 26. Rigsadvokaten har tilføjet, at det ikke er sandsynligt, at gennemførelsen af den foreslåede bestemmelse vil have nogen indflydelse på den praksis, der følges med hensyn til dokumentation efter denne bestemmelse, men forsvarerens medvirken til beviskonstateringen vil kunne bidrage til, at konstateringen og beskrivelsen af det passerede bliver mere betryggende.

Justitsministeriet kan henholde sig til rigsadvokatens udtalelse.

Spørgsmål 29:

»Der ønskes en præcisering af begrebet »statens sikkerhed«, som anvendes i § 733, § 745 og § 748.«

Spørgsmål 30:

»På baggrund af, at ministeren under 1. behandling af lovforslaget mente at kunne skelne mellem »politiske retssager« og »sager der vedrører statens sikkerhed« ønskes der til belysning heraf afgivet nogle eksempler på konkrete retssager, som 1) er politiske uden at vedrøre statens sikkerhed og 2) vedrører statens sikkerhed uden at være politiske.«

Svar:

Hensynet til statens sikkerhed vil navnlig kunne foreligge i sager, der angår overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, men vil også kunne foreligge i sager, der angår andre lovovertrædelser. Som eksempel kan nævnes sager om overtrædelse af straffelovens § 141 om den, der er vidende om en eller flere af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser. I sådanne sager vil der kunne foreligge oplysninger, hvis hemmeligholdelse er nødvendig af hensyn til efterforskningen mod den sigtede eller mod andre personer, der f. eks. sigtes for overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 12 eller 13. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 25.

Som sager, der efter almindelig sprogbrug kan betegnes som politiske uden at vedrøre statens sikkerhed, kan tænkes sager angående straffelovsovertrædelser, der ikke er omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, f. eks. ærekrænkelser af en politisk modstander eller en forbrydelse mod en offentlig myndighed eller den offentlige orden og fred. Som eksempel på en handling, der efter omstændighederne vil kunne være strafbar efter straffelovens § 110c (i kapitel 12) uden at være politisk, vil kunne nævnes flagning med et ikke nordisk lands flag.

Spørgsmål 33:

»Ville bestemmelserne i § 733, stk. 2, § 745, stk. 4, og § 748, stk. 5, kunne have været anvendt

a) i den såkaldte elektronik-spionagesag mod dir. Weibel,

b) i en retssag mod den udviste mexicanske statsborger, hvis forslaget havde været gældende lov, da disse sager fremkom?»

Svar:

I begge sager vedrørte sigtelserne bl.a. straffelovens § 108. Spørgsmålet kan derfor besvares bekræftende.

Spørgsmål 2:

»Ad besvarelse af udvalgets spørgsmål 23 og 24.

Kan ministeren bekræfte, at de udvidede forsvarerrettigheder i § 745 og § 748, som i svaret anvendes som begrundelse for udelukkelsesmuligheden i § 733, stk. 2, 2. pkt., kan ophæves i henhold til § 745, stk. 4 og § 748, stk. 2 og 5, således at disse udvidede rettigheder ikke selvstændigt kan begrunde udelukkelsesmuligheden?»

Svar:

Det er rigtigt, at § 745, stk. 4 og § 748, stk. 2, 3. pkt., åbner mulighed for, at forsvareren kan udelukkes fra aktindsigt og fra adgangen til at overvære visse retsmøder, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter undtagelsesvis gør det påkrævet, og at man derfor i kraft af de nævnte bestemmelser i et vist omfang kan imødekomme de hensyn, som ligger bag § 733, stk. 2, 2. pkt. Det må imidlertid fremhæves, at § 745, stk. 4, og § 748, stk. 2, kun gælder under efterforskningen og for § 748, stk. 2's vedkommende endvidere kun for retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens forudgående kendelse om foretagelse af foranstaltninger i henhold til kapitlerne 69, 70, 72 og 73 (anholdelse, ransagning, telefonaflytning m.v.), derimod ikke retsmøder, der afholdes i medfør af § 747, 2. pkt., f. eks. retsmøder, der afholdes, fordi det er påkrævet at sikre bevis, som ellers må befrygtes at gå tabt.

En opgivelse af § 733, stk. 2, 2. pkt., ville derfor medføre, at man ikke ville have nogen mulighed for at afskære forsvareren fra de oplysninger, som fremkommer under retsmøder afholdt i henhold til § 747, 2. pkt., eller fra de oplysninger, som fremlægges eller fremkommer under domsforhandlingen.

Spørgsmål 3:

»Ad besvarelsen af udvalgets spørgsmål 23 og 24.

Kan ministeren bekræfte, at en opgivelse af § 733, stk. 2, 2. pkt., blot ville medføre, at sigtede fik valget mellem at beholde sin foretrukne advokat med de nuværende rettigheder og at få en anden advokat med udvidede rettigheder?»

Svar:

I spørgsmålet synes det forudsat, at reglerne i § 745, stk. 4, og § 748, stk. 2, 3. pkt., ville blive søgt bragt i anvendelse over for sigtedes »foretrukne advokat«. Hvis denne forudsætning lægges til grund, ville konsekvensen af en opgivelse af § 733, stk. 2, 2. pkt., være som angivet i spørgsmålet. Som anført i besvarelsen af spørgsmål 2, dækker § 745, stk. 4 og § 748, stk. 2, 2. pkt., imidlertid ikke fuldt ud de hensyn, som søges varetaget gennem § 733, stk. 2, 2. pkt.

Spørgsmål 4:

»Ad besvarelsen af udvalgets spørgsmål 23 og 24.

»Kan ministeren afgive erklæring om, at han finder det utænkeligt at anvende § 745, stk. 4 eller § 748, stk. 2 og 5 i en sag, hvor man forinden har anvendt § 733, stk. 2, 2. pkt.?»

Svar:

Selv om den af sigtede ønskede advokat er blevet udelukket som forsvarer i medfør af § 733, stk. 2, 2. pkt., vil der kunne være behov for at udelukke sigtede fra retsmøder i medfør af § 748, stk. 5. Derimod må det forekomme lidet sandsynligt, at der skulle blive spørgsmål om at anvende § 745, stk. 4 og § 748, stk. 2, over for den nye forsvarer. Helt udelukkes kan det dog ikke.

Spørgsmål 5:

»Har ministeren kendskab til, om der i dag er forsvarsadvokater, over for hvem § 733, stk. 2, 2. pkt. ville kunne anvendes?»

Svar:

Spørgsmålet kan besvares benægtende.

Spørgsmål 16:

»Ad § 733, stk. 2.

»Kan den i § 733, stk. 2, 1. pkt. omtalte regel om udelukkelse af forsvarer (hensynet til sagens opklaring) ikke præciseres, så det udtrykkelig fastslås, at reglen skal være begrundet med, at den ønskede forsvarer er ude af stand til at ofre den nødvendige tid, så der ikke kan opstå diskussion om, at det skyldes, at forsvareren er for grundig (går i petitesser), jfr. skrivelse fra advokatfuldmægtigforeningen af 21. januar 1977?»

Svar:

Hvis den advokat, som sigtede ønsker til forsvarer, er så optaget, at han ikke er i stand til at ofre den nødvendige tid på at føre sagen inden for en rimelig tid, kan han i medfør af forslaget § 733, stk. 2, 1. pkt., udelukkes af hensyn til »sagens behørlige fremme«, jfr. lovforslagets bemærkninger side 23. Det er efter justitsministeriets opfattelse ufornuddent i bestemmelsen at præcisere, at udelukkelse ikke kan ske, fordi forsvareren er for grundig, da retten dels gennem den almindelige retsledelse, dels gennem reglerne om afskærelse af overflødig bevisførelse, jfr. retsplejelovens §§ 837, stk. 1, og 927, kan hindre, at sagen forhales unødigt.

Spørgsmål 27:

»Det ønskes oplyst, om pkt. 2 i den ændrede formulering af § 733, stk. 2, indebærer en udvidelse i forhold til gældende regler og praksis.«

Svar:

Efter den gældende § 733, sidste pkt., kan retten beskikke en advokat, der ikke er antaget af justitsministeren, som forsvarer, for så vidt det findes forsvarligt og han er mødeberettiget for den pågældende ret og er villig til at lade sig beskikke. Ved lovforslagets stk. 2, 1. pkt., uddybes denne regel ved en angivelse af, hvilke særlige omstændigheder der kan begrunde, at beskikkelse ikke skønnes forsvarlig, men der sker ikke herved en udvidelse i forhold til den gældende § 733 og praksis. Ved 2. pkt. i den ændrede formulering af § 733, stk. 2, jfr. justitsministeriets kommentar af 15. marts 1978 til Advokatrådets skrivelse af 3. marts 1978, er der sket en yderligere præcisering af, hvornår hensynet til sagens opklaring kan begrunde, at beskikkelse

ikke skønnes forsvarlig. Spørgsmålet må her-
efter besvares benægtende.

Om tilbagekaldelse af beskikkelse og ude-
lukkelse af valgt forsvarer af hensyn til sa-
gens opklaring henvises til bemærkningerne
til lovforslagets nr. 18 og 20-22 samt til be-
tænkning nr. 622/71, side 39, hvoraf fremgår,
at der ikke i de gældende regler findes be-
stemmelser herom.

Spørgsmål 29:

»Finder ministeren, at indførelse af mulig-
heden for at fratage (nægte) en sigtet hans
foretrukne forsvarer er i overensstemmelse
med »International konvention om borgerli-
ge og politiske rettigheder«, som blev vedta-
get af FN's generalforsamling den 16. decem-
ber 1966 og senere ratificeret af den danske
regering, og hvor det i artikel 14, stk. 3, hed-
der:

»Enhver skal ved behandlingen af en an-
klage mod ham for et strafbart forhold være
berettiget til følgende minimumsgarantier i
fuld lighed: . . .

d. At få sagen pådømt i sin nærværelse og
at forsvare sig personligt eller ved juridisk
bistand efter eget valg.«

Svar:

1. Bestemmelsen i art. 14, stk. 3, litra d, i
den internationale konvention om borgerlige
og politiske rettigheder (1966) har følgende
ordlyd:

»3. Enhver skal ved afgørelsen af en an-
klage mod ham for et strafbart forhold være
berettiget til følgende minimumsgarantier i
fuld lighed:

(a) . . .

d) at få sagen pådømt i sin nærværelse og
at forsvare sig personligt eller ved hjælp af
en forsvarer, som han selv har valgt, at blive
oplyst om sin ret til juridisk bistand, såfremt
han ikke allerede har en sådan bistand, og til
at få beskikket en forsvarer, når hensynet til
retfærdigheden kræver det, og i så fald uden
udgift for ham, hvis han ikke har tilstrække-
lige midler til at afholde udgifterne herved;
. . . .«

»3. In the determination of any criminal
charge against him, everyone shall be entit-
led to the following minimum guarantees, in
full equality:

(a) . . .

(d) To be tried in his presence, and to de-
fend himself in person or through legal assi-
stance of his own choosing; to be informed,
if he does not have legal assistance, of this
right; and to have legal assistance assigned
to him, in any case where the interests of
justice so require, and without payment by
him in any such case if he does not have suf-
ficient means to pay for it; . . .«

»3. Toute personne accusée d'une infracti-
on pénale a droit, en pleine égalité, au moins
aux garanties suivantes:

(a) . . .

d) A être présente au procès et à se défen-
dre elle-même ou à avoir l'assistance d'un
défenseur de son choix; si elle n'a pas de
défenseur, à être informée de son droit d'en
avoir un, et, chaque fois que l'intérêt de la
justice l'exige, à se voir attribuer d'office un
défenseur, sans frais, si elle n'a pas les moy-
ens de le rémunérer; . . .«

Konventionen trådte først i kraft den 23.
marts 1976, og der foreligger – så vidt det er
justitsministeriet bekendt – endnu ingen
praksis, der kan tjene til belysning af den
nævnte bestemmelses rækkevidde.

2. Kort efter undertegnelsen af konventio-
nen besluttede Europarådets ministerkomité
– med henblik på at lette medlemslandenes
overvejelser om en eventuel ratifikation af
konventionen – at anmode ekspertkomiteen
for menneskerettigheder om at foretage en
undersøgelse og vurdering af de regelkryds-
ningsproblemer, der kunne opstå mellem
denne konvention og den europæiske menne-
skerettighedskonvention.

Ekspertkomiteen afgav herefter bl. a. en
betænkning, der indeholder en sammenlig-
ning artikel for artikel af de to konventioner
– Europaråds-dokument H (70) 7: Problems
arising from the co-existence of the United
Nations Covenants on Human Rights and
the European Convention on Human Rights
– Differences as regards the Rights Guarant-
eed.

Den europæiske menneskerettighedskon-
vention indeholder som art. 6, stk. 3, litra c,
følgende bestemmelse:

»(3) Everyone charged with a criminal
offence has the following minimum rights:

(a) ...

(c) to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require; ...«

Om forholdet mellem denne bestemmelse og FN-konventionens art. 14, stk. 3, litra d, hedder det i den nævnte betænkning:

»Article 14, paragraph 3

140. Paragraph 3 of Article 14 of the U.N. Covenant, which has its counterpart in paragraph 3 of Article 6 of the European Convention, enumerates minimum rights of a person charged with a criminal offence. The text of the U.N. Covenant is in some respects more explicit and thus goes further than that of the European Convention; but the experts considered that these additional safeguards are for the most part implicit in the European Convention. [See, in particular, the Report of the European Commission on the Nielsen case, Yearbook, Volume IV, at page 548.]

141. The following points are mentioned expressly in the U.N. Covenant but not in the European Convention:

(i) ...

(iv) The right to be »tried in his presence« (Article 14, paragraph 3 (d), first sentence). On the other hand, according to the jurisprudence of the European Commission of Human Rights, the right to be present or be represented at the trial may be deduced, at least in certain circumstances, from the principle of equality of arms.

(v) The right of the accused to be informed if he does not have legal assistance, of his right to have legal assistance (Article 14, paragraph 3 (d), second sentence). This provision imposes an obligation which has no counterpart in the European Convention ...«

Ekspertkomiteen var således af den opfattelse, at der ikke, for så vidt angår det element i FN-konventionens art. 14, stk. 3, litra d, der er fremdraget i retsudvalgets spørgsmål, kunne antages at være nogen realitetsforskel mellem de to konventioner.

90 Udvalgenes betænkninger m. m.

3. På den anførte baggrund kan det være af interesse at redegøre for den fortolkning, der i den europæiske menneskerettighedskommissions praksis er anlagt af den tilsvarende bestemmelse i den europæiske menneskerettighedskonventionens art. 6, stk. 3, litra c.

Allerede i Schouw Nielsen-sagen fremkom kommissionen med et mere generelt holdt fortolkningsbidrag til bestemmelserne i konventionens art. 6:

»Article 6 of the Convention does not define the notion of »fair trial« in a criminal case. Paragraph 3 of the Article enumerates certain specific rights which constitute essential elements of that general notion, and paragraph 2 may be considered to add another element. The words »minimum rights«, however, clearly indicate that the six rights specifically enumerated in paragraph 3 are not exhaustive, and that a trial may not conform to the general standard of a »fair trial«, even if the minimum rights guaranteed by paragraph 3 – and also the right set forth in paragraph 2 – have been respected. The relationship between the general provision of paragraph 1 and the specific provisions of paragraph 3, seem to be as follows:

In a case where no violation of paragraph 3 is found to have taken place, the question whether the trial conforms to the standard laid down by paragraph 1 must be decided on the basis of a consideration of the trial as a whole, and not on the basis of an isolated consideration of one particular aspect of the trial or one particular incident. Admittedly, one particular incident or one particular aspect even if not falling within the provisions of paragraph 2 or 3, may have been so prominent or may have been of such importance as to be decisive for the general evaluation of the trial as a whole. Nevertheless, even in this contingency, it is on the basis of an evaluation of the trial in its entirety that the answer must be given to the question whether or not there has been a fair trial.« (Rapporten side 80).

Dette grundsynspunkt synes imidlertid også i et vist omfang at have indvirket på fastlæggelsen af rækkevidden af de enkelte led i art. 6, stk. 3, således at omfanget af de forpligtelser, bestemmelserne indebærer, ikke alene kan bedømmes efter ordlyden.

Dette gælder i hvert fald i forhold til stk. 3, litra c.

Det fremgår således af kommissionens praksis vedrørende spørgsmålet om *tiltaltets ret til selv at føre sit forsvar*, at der i sådanne sager anlægges en helhedsvurdering af forsvarets vilkår. Art. 6, stk. 3, litra c, fortolkes som et krav om, at der ikke må foregå en strafferetlig forfølgning, uden at der er sikret et betryggende forsvar for tiltalte (an adequate representation for the defence); men valget mellem de alternativer, der er angivet i bestemmelsen (selvmøde – valgt forsvarer – beskikket forsvarer) beror ikke på tiltaltets ønsker, men på national ret.

Til illustration kan der henvises til følgende udtalelse fra den seneste kommissionsafgørelse vedrørende dette element i konventionsbestemmelsen. (Decisions and Reports III (1976), side 43):

»It is true that in the wording of Art. 6 (3) (c) of the Convention everyone charged with a criminal offence shall have the right to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or if he has not sufficient means to pay for legal assistance to be given it free when the interests of justice so require.

In its case-law (see the decisions on the admissibility of applications Nos. 1242/61 (unpublished); 2676/65, Coll. of Decisions 23, p. 31 (37); and in particular 2645/67, Yearbook 11, p. 322) the Commission has considered complaints by applicants that they were not allowed to defend themselves in person. These applications concerned appeal proceedings. However, the Commission expressed certain general principles. It took account of the treatment of the defence as a whole rather than the position of the accused taken in isolation, and it had particular regard to the principle of equality of arms as included in the concept of a fair hearing.

Consequently, the Commission held that Art. 6 (3) (c) guarantees that proceedings against the accused will not take place without an adequate representation for the defence, but does not give the accused the right to decide himself in what manner his defence should be assured. The decision as to which of the two alternatives mentioned in the provision should be chosen, namely the appli-

cant's right to defend himself in person or to be represented by a lawyer of his own choosing, or in certain circumstances one appointed by the court, depends upon the applicable legislation or rules of court.«

Det er endvidere antaget, at medlemsstaterne uanset bestemmelsen i art. 6, stk. 3, litra c, har frihed til at fastsætte og fastholde regler om, hvem der kan optræde som forsvarere i straffesager, selv om sådanne regler i og for sig kunne siges at begrænse tiltaltets mulighed for frit at vælge sit forsvar.

I en sag, der er refereret i Yearbook V side 104 (1962), udtalte kommissionen således, at retten til selv at vælge sin forsvarer ikke er

»... an absolute right, but limited by the right of the State concerned to make regulations concerning the appearance of lawyers before the courts;

... the State has full discretion to exclude lawyers from appearing before the courts ...«

Det er vanskeligt på grundlag af den foreliggende praksis at angive, hvor langt denne frihed for medlemsstaterne går. Den pågældende sag vedrørte muligvis alene spørgsmålet om, hvorvidt en tiltalt som forsvarer skulle kunne vælge en person, der ikke opfyldte de almindelige betingelser for møderet for domstolene; men kommissionens ordvalg er væsentligt mere vidtgående.

Efter justitsministeriets opfattelse må det dog antages, at en regulering ikke vil blive anset for konventionsstridig, medmindre udelukkelsen i det konkrete tilfælde har afskåret tiltaltet muligheden for at føre et betryggende forsvar (»adequate defence«).

Det er derfor justitsministeriets opfattelse, at en udskydelse af forsvarer i henhold til det fremsatte lovforslags § 730, stk. 3, smh. med § 733, stk. 2, ikke vil kunne anses for stridende mod den europæiske menneskerettighedskonventions art. 6, stk. 3, litra c. Det bemærkes herved, at det er fast antaget, at konventionsbestemmelsen om tiltaltets ret til selv at vælge forsvarer er uanvendelig i tilfælde, hvor der er meddelt »fri proces«, jfr. herved *Jacobs: The European Convention on Human Rights* (1975) side 117.

4. På baggrund af det anførte kan det af retsudvalget stillede spørgsmål besvares bekræftende.

Spørgsmål 30:

»Kan der angives nogle eksempler, hvor udelukkelse af en forsvarer ville være mulig efter formuleringen i regeringens forslag L 134, men ikke vil være mulig efter den formulering, der er foreslået af Advokatrådet og tiltrådt af ministeren i hans svar af 15. marts til retsudvalget (bilag 20)?«

Svar:

Med den ændrede formulering i justitsministeriets kommentar af 15. marts 1978 (bilag 20) er der sket en yderligere præcisering af bestemmelsens anvendelsesområde. Gennem angivelsen af skarpere kriterier for, hvornår forsvarerudelukkelse kan ske, er bestemmelsens undtagelsesvis karakter blevet yderligere fremhævet, men der kan ikke angives konkrete eksempler af den i spørgsmålet nævnte art.

Spørgsmål 26:

»Vil der med forslaget til ny § 743 på noget område være tale om en udvidelse i forhold til nugældende praksis, specielt med hensyn til anvendelse af politirapporter i videre omfang som grundlag for sagens afgørelse?«

Svar:

Efter den foreslåede bestemmelse har efterforskningen »til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten«.

Bestemmelsen er identisk med strafferetsplejeudvalgets forslag, jfr. betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager m. v., side 33 og 41, og svarer til de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 806, stk. 1 og 2, der har følgende ordlyd:

»§ 806. Efterforskningen skal rettes på at tilvejebringe sådanne oplysninger, som er tilstrækkelige til at bestemme, om forfølgning skal indledes ved retten ved begæring om forundersøgelse eller ved iværksættelse af tiltale.

Stk. 2. Så bør og i øvrigt alle oplysninger fremskaffes og foranstaltninger træffes, som

skønnes nødvendige eller tjenlige til at forberede sagens behandling ved retten.«

Den foreslåede bestemmelse tilsigter således på samme måde som de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 806, stk. 1 og 2, at fastlægge rammerne for den strafferetlige efterforskning.

Spørgsmålet om, i hvilket omfang de oplysninger m. v., der herefter er fremkommet under den strafferetlige efterforskning, kan anvendes som bevis under domsforhandlingen ved retten, reguleres hverken af den foreslåede bestemmelse eller af de gældende bestemmelser i § 806, stk. 1 og 2, men af reglerne i retsplejelovens kapitel 77 om »Bestemmelser om domsforhandling ved landsret«, som efter § 928 finder tilsvarende anvendelse under domsforhandlingen ved underretten.

Efter disse bestemmelser skal i princippet alle beviser i sagen fremføres umiddelbart for den dømmende ret f. eks. i form af afhøring af tiltalte og af vidner. Kun i de tilfælde, der er nævnt i § 877, kan forklaringer m. v. dokumenteres under domsforhandlingen ved oplæsning af dokumenter. § 877, stk. 1, omfatter bl. a. dokumenter, der påstås at have været genstand for eller være frembragt ved forbrydelsen. På samme måde kan nærmere angivne tilførsler til retsbøger dokumenteres ved oplæsning under domsforhandlingen. Herudover kan dokumenter, f. eks. tilførsler til politirapporter, kun benyttes som bevismidler under domsforhandlingen, når retten undtagelsesvis giver tilladelse hertil, jfr. stk. 3.

Forslaget til § 743 indebærer således ikke nogen ændring i de gældende regler om, i hvilket omfang politirapporter eller andre dokumenter kan anvendes som bevis under domsforhandlingen.

Spørgsmål 18:

»Ad § 752, stk. 1.

Bør sigtede ikke oplyses om, at forsvareren har ret til at overvære politiets afhøringer?«

Svar:

Vejledning af sigtede om forsvarerens ret til at overvære politiets afhøringer hænger sammen med spørgsmålet om vejledning af den sigtede om hans ret til at begære en forsvarer beskikket, jfr. det samtidig hermed

fremsendte forslag til ændring af retsplejelovens § 732. Spørgsmålet vil blive søgt løst i de administrative bestemmelser, der skal udstedes i medfør af § 732, stk. 2, 2. pkt. i ændringsforslaget.

Spørgsmål 19:

»Ad § 752, stk. 5.

Hvilken hensigt søges opnået ved stk. 5? Sigtede kan jo altid henvise til hovedreglen i stk. 1. Hovedreglen kan jo blot tages i anvendelse, og besvarelse af det stillede spørgsmål kan så udskydes, indtil råd er indhentet.«

Svar:

Bestemmelsen svarer til den gældende § 767, stk. 3. Hvis sigtede indvilliger i at udtale sig til politiet, vil det være af betydning for politiets efterforskning af sagen, at udtalelsen gives med sigtedes egne ord, og at politiet har lejlighed til at konstatere sigtedes umiddelbare reaktion på de stillede spørgsmål. Såfremt sigtede kunne rådføre sig med sin forsvarer inden besvarelsen af de enkelte spørgsmål, ville det umiddelbare indtryk af sigtedes forklaring gå tabt, og forklaringen ville derved miste sin efterforskningsmæssige værdi.

Spørgsmål 7:

»Ad § 758, stk. 1.

Hvilke eksempler kan nævnes på, at der er behov for udvidet adgang til ransagning af den anholdtes person?«

Svar:

Som anført i bemærkningerne til forslaget, vil det ofte være nødvendigt, at penge tages i bevaring under fornøden kontrol for at sikre bevis for, at beløbet ikke er forsvundet under anholdelsen. Som eksempel på genstande, der kan fratages den anholdte, fordi de kan medføre fare for ham eller andre, kan nævnes medicinske præparater, skarpe genstande, livremme m. v. Ved forslaget er der sket en udvidelse af lovens gengivelse af, hvilke genstande m. v. der kan fratages den anholdte, men der er med denne formulering ændring ikke tilsigtet nogen ændring af gældende praksis, jfr. herved betænkning nr. 622/1971 side 70. Det tilføjes, at bestemmelsen om, at anholdte kan fratages penge, alene

indebærer, at han under frihedsberøvelsen afskæres fra at være i besiddelse af dem. Bestemmelsen er derimod normalt ikke til hinder for, at den anholdte kan disponere over penge.

Spørgsmål 8:

»Ad § 758, stk. 2.

Hvordan kan en bestemmelse formuleres, der pålægger politiet straks under selve anholdelsen at gøre den anholdte bekendt med sigtelsen?

Kan ministeren medvirke til et sådant forslag?«

Svar:

En bestemmelse som den i spørgsmålet nævnte vil kunne formuleres ved i § 758, stk. 2, 1. pkt., at erstatte ordene »snarest muligt« med »straks«. Formuleringen »snarest muligt« indebærer, at politiet, hvis det er praktisk muligt, straks skal gøre den anholdte bekendt med sigtelsen. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor det ikke under anholdelsen vil være praktisk muligt at gøre den anholdte bekendt med sigtelsen, f. eks. ved anholdelse under optøjer, opløb eller lignende, jfr. forslagens § 755, stk. 3. Justitsministeriet må derfor fastholde forslagens formulering.

Spørgsmål 24:

»Ministerens kommentar til i § 760, stk. 5, at ændre 3 × 24 timer til: 5 × 24 timer.«

Svar:

En sådan ændring vil være uforenelig med grundlovens § 71, stk. 3, hvorefter enhver, der anholdes, inden 24 timer skal stilles for en dommer. Hvis den anholdte ikke straks kan sættes på fri fod, skal dommeren ved en af grunde ledsaget kendelse, der afsiges snarest muligt og senest inden tre dage, afgøre, om han skal fængsles.

Spørgsmål 17:

»Ad § 762, stk. 1, nr. 3.

Hvorledes vil et ændringsforslag kunne formuleres, der tydeliggør, at kun sigtedes modvirkning og ikke blot vanskeliggørelse kommer i betragtning, at det relevante er undersøgelse mod den sigtede selv og ikke mod

andre, at ikke kun vilje, men også evne til at modvirke er til stede, og hvori ordet »navnlig« udgår eller erstattes af en præcisering?»

Svar:

En bestemmelse af det i spørgsmålet nævnte indhold er anført i skrivelse af 16. marts 1976 fra Foreningen af beskikkede Advokater i København og Sammenslutningen af beskikkede advokater i Retskredsene omkring København. Lovforslagets affattelse af § 762, stk. 1, nr. 3, er efter justitsministeriets opfattelse af væsentlig betydning for politiets muligheder for at bekæmpe organiseret bande- og bagmandskriminalitet. Justitsministeriet kan derfor ikke gå ind for, at bestemmelsens anvendelsesområde indskrænkes som anført i spørgsmålet. Der henvises i denne forbindelse til bemærkningerne til lovforslaget, side 17, sp. 2, sidste afsnit og side 19, sp. 1, 5. afsnit.

Spørgsmål 25:

»Vil ministeren overveje at fremsætte ændringsforslag, således at der indføres en regel, hvorefter varetægt kan anvendes i indtil 5 dage i tilfælde, hvor en anholdt mistænkes for at have begået anden tilsvarende kriminalitet og efterforskningen ville hæmmes væsentligt, f. eks. på grund af vanskeligheder med afhøring af vidner på weekend eller lignende, hvis løsladelse fandt sted? Det bør være en forudsætning, at generalklausulen i § 762, stk. 3, også vil finde anvendelse i disse tilfælde.«

Svar:

I betænkningen om anholdelse og varetægt (nr. 728/1974) foreslog strafferetsplejeudvalget, at der som en ny fængslingsgrund blev medtaget en regel, hvorefter varetægt kunne bestemmes, når sigtede er pågrebet under udøvelse af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter og sagens omstændigheder giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser, jfr. betænkningen s. 63. Varetægt i henhold til den foreslåede bestemmelse skal ikke kunne udstrækkes ud over 7 dage.

Som begrundelse for forslaget anfører udvalget, at der er et reelt behov for, at politiet får lejlighed til at undersøge den eller de anholdtes forhold nærmere under en kortvarig

varetægt inden løsladelsen, selv om det enkelte, klarlagte forhold tilstås og lovens betingelser for varetægt i øvrigt ikke er til stede. Udvalget anfører endvidere, at det kan forventes, at reglen i praksis vil kunne bevirke en forkortelse af en del varetægtsfængslinger, som sker med hjemmel i de øvrige fængslingsgrunde.

I lovforslaget er denne bestemmelse ikke medtaget. Baggrunden herfor er bl. a., at en del af de hørte myndigheder, herunder Advokatrådet og visse af de kollegiale retter, udtrykte betænkelighed ved reglen. Efter fremsættelsen af lovforslaget har politiets organisationer kraftigt fremhævet behovet for reglen, ikke mindst som led i bekæmpelsen af bande- og seriekriminalitet. Organisationerne har herved også henvist til de stramninger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsgrunde, som lovforslaget indebærer i forhold til udvalgets udkast.

På baggrund af disse synspunkter finder justitsministeriet efter fornyet overvejelse, at det vil være rimeligt at overveje spørgsmålet om indførelse af en regel, der tager sigte på at imødegå omme de behov, som udvalget og politiets organisationer har peget på.

Den i spørgsmålet nævnte regel adskiller sig fra udvalgets udkast på flere punkter. Efter udvalgets udkast er det som nævnt en betingelse for anvendelse af reglen, at den pågældende er grebet under udførelsen af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter (på »fersk gerning«), medens dette ikke kræves efter den i spørgsmålet nævnte regel. På den anden side kræves det efter den foreslåede regel, at efterforskningen ville hæmmes væsentligt, hvis den anholdte løslades, medens dette i hvert fald ikke udtrykkeligt kræves efter udvalgets udkast.

Endelig skal varetægten efter udvalgets regel kunne opretholdes i 7 dage, medens tidsgrænsen i den i spørgsmålet nævnte regel er sat til 5 dage.

Justitsministeriet ville finde det rigtigst, at den af udvalget foreslåede begrænsning til tilfælde, hvor den anholdte er grebet på fersk gerning, opretholdes. Som fremhævet af udvalget er det navnlig i denne situation, at der er behov for, at politiet, når der foreligger mistanke om, at den pågældende har begået andre tilsvarende lovovertrædelser, får mu-

lighed for at undersøge den pågældendes forhold nærmere inden løsladelsen.

Hvis denne begrænsning fastholdes, finder justitsministeriet på den anden side ikke, at der er nogen afgørende begrundelse for at gøre reglens anvendelse betinget af, at det kan godtgøres, at efterforskningen ville blive hæmmet væsentligt, hvis den pågældende løslades. I de situationer, hvor anvendelsen af reglen kommer på tale, vil det være vanskeligt for politiet at opfylde de bevismæssige krav, som reglen ville indebære på dette punkt.

For at gøre det klart, at reglen alene har til formål at sætte politiet i stand til, hvor der foreligger mistanke om anden kriminalitet, at foretage påkrævede undersøgelser, finder justitsministeriet det rigtigst, at anvendelsen af varetægt efter reglen indskrænkes til 5 dage.

Sammenfattende kan justitsministeriet således tiltræde, at der i lovforslaget indsættes en bestemmelse svarende til den af udvalget foreslåede, dog således at reglens anvendelse i tidsmæssig henseende begrænses til 5 dage.

Reglen ville herefter få følgende udformning:

1. I § 762, stk. 1, indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) sigtede er pågrebet under udførelse af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter og sagens omstændigheder giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser.«

2. I § 762 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Varetægt i medfør af stk. 1, nr. 4, kan ikke udstrækkes ud over 5 dage.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

Det følger af reglens placering, at general-klausulen i § 762, stk. 3 (der herefter bliver stk. 4), også finder anvendelse ved varetægt efter den foreslåede bestemmelse.

Spørgsmål 33:

»Vedrørende besvarelsen af spørgsmål 25.

Vil ministeren redegøre for, hvilke forhold der har fået ministeren til at lægge mindre vægt på de betænkeligheder, der som anført i besvarelsen blev udtrykt mod den oprindelige 7 dages regel?«

Spørgsmål 34:

»Vedrørende den foreslåede ændring af § 762, stk. 1.

Der ønskes en nærmere redegørelse for, hvad der ligger i »sagens omstændigheder giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser«. Vil f. eks. en stor statistisk sandsynlighed være tilstrækkeligt grundlag? (Formodet recidivist).«

Svar:

Justitsministeriet kan om baggrunden for den i spørgsmål 25 foreslåede regel i § 762, stk. 1, nr. 4, henvise til besvarelsen af spørgsmål 25. Det fremgår heraf, at reglen indebærer betydelige fordele for politiets efterforskningsmuligheder, og at politiets organisationer kraftigt har fremhævet behovet for reglen, dels som led i bande- og seriekriminaliteten, dels på grund af de stramninger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsgrunde, som lovforslaget indebærer i forhold til strafferetsplejeudvalgets udkast. Desuden indskrænkes anvendelsen af varetægtsfængsel efter den nu foreslåede regel fra 7 til 5 dage, og både efter udvalgets og politiorganisationernes opfattelse må reglen i praksis forventes at bevirke en forkortelse af en del varetægtsfængslinger, der sker med hjemmel i de øvrige fængslingsgrunde. Endelig kan henvises til betænkningen side 27 f. På baggrund heraf har justitsministeriet ud fra en samlet overvejelse fundet det rigtigst, at der skabes hjemmel for en kortvarig varetægtsfængsling af sigtede under de i bestemmelsen nævnte betingelser.

Den omstændighed, at sigtede tidligere har begået lovovertrædelser, vil ikke i sig selv kunne afgive tilstrækkeligt grundlag for varetægtsfængsling efter § 762, stk. 1, nr. 4. Med de i spørgsmål 34 citerede ord sigtes navnlig til, at den anholdte er pågrebet under eller umiddelbart efter udførelsen af en lovovertrædelse, der med hensyn til forbrydelsens art, fremgangsmåden, tidspunktet og stedet frembyder store lighedspunkter med tidligere uopklarede lovovertrædelser. I et sådant tilfælde, der i praksis typisk vil dreje sig om tyveri, vil en hurtig løsladelse i betydelig grad kunne vanskeliggøre politiets efterforskning af de tidligere forbrydelser, idet sigtede

får mulighed for at fjerne sporene heraf, tilvejebringe falske alibier, påvirke eventuelle vidner og medskyldige m. v.

Spørgsmål 35:

»Hvad er ministerens kommentarer til de betæneligheder, der er udtrykt i høringssvarene fra

- præsidenten for østre landsret,
- præsidenten for vestre landsret,
- præsidenten for Københavns byret,
- præsidenten for Ålborg by- og herredsret,
- politidirektøren i København og
- Advokatrådet?

Herunder ønskes specielt ministerens kommentar til

- de samstemmende udtalelser fra præsidenten for Københavns byret og fra politidirektøren i København, hvor de bestrider strafferetsplejeudvalgets påstand om, at forslaget i vidt omfang modsvarer gældende praksis,
- byretspræsidentens og Advokatrådets betragtninger over fængslingsgrundlaget og
- Advokatrådets påpegning af faren for en virkning som tilståelsesarrest.«

Spørgsmål 36:

Der ønskes en kommentar til professor Gammeltoft-Hansens vurdering af strafferetsplejeudvalgets forslag vedrørende § 762, se Gammeltoft-Hansen: »Varetægtsfængsling«, side 277-80, og til denne vurderings relevans for ministerens ændringsforslag.«

Spørgsmål 37:

»I strafferetsplejeudvalgets betænkning hedder det (side 28): »Den pågældende varetægt vil i realiteten komme til at virke som en forlænget opretholdt anholdelse«. At forlænge en anholdelse ud over 3 × 24 timer er imidlertid i klar strid med grundlovens § 71. Vil ministeren på denne baggrund indhente udtalelser fra professorerne i forfatningsret ved Københavns og Århus universiteter om forholdet mellem ministerens ændringsforslag og grundlovens § 71?«

Spørgsmål 38:

»Vil ministeren indhente udtalelse vedrørende den foreslåede ændring af § 762 fra politimesterforeningen, kriminalpolitiet og

ordenspolitiet om, hvilke betæneligheder der vil være ved indførelse af en 5 dages regel i stedet for en 7 dages regel?«

Svar:

Som det fremgår af besvarelsen af udvalgets spørgsmål 33 og 34, har justitsministeriet ved fremsættelsen af ændringsforslaget ikke fundet, at de betæneligheder over for den foreslåede regel, der kom til udtryk i visse af høringssvarene til betænkningen om anholdelse og fængsling (728/74), kan opveje de fordele for politiets efterforskningsmuligheder, som en regel om kortvarig varetægtsfængsling medfører. Det blev herved bl. a. taget i betragtning, at lovforslaget i forhold til strafferetsplejeudvalgets udkast indebar forskellige stramminger af kravene til konkrete holdepunkter for tilstedeværelsen af de øvrige varetægtsfængslingsgrunde, og at udviklingen i kriminalitetsmønsteret i de tre år, der er forløbet siden høringssvarenes afgivelse, efter politiets opfattelse har understreget behovet for en regel som den foreslåede.

På denne baggrund finder justitsministeriet det rigtigst, at der til belysning af de stillede spørgsmål indhentes fornyede udtalelser fra de myndigheder og organisationer, der tidligere har udtalt sig over betænkningen, herunder de i spørgsmål 35 og 38 nævnte. På grund af den tid, en sådan høring vil vare, kan det dog ikke forventes, at justitsministeriets besvarelse af spørgsmålene vil kunne foreligge på et sådant tidspunkt, at den kan nå at indgå i overvejelserne af lovforslagets endelige udformning, såfremt lovforslaget skal gennemføres i indeværende folketingsamling. Under hensyn til den ønskelige revision af væsentlige dele af strafferetsplejen, som forslaget i øvrigt indebærer, finder justitsministeriet imidlertid ikke, at afklaringen af spørgsmålet om en regel om kortvarig varetægtsfængsling bør føre til en udsættelse af hele lovforslagets gennemførelse til en senere folketingsamling. Justitsministeriet finder derfor ikke på dette tidspunkt at burde fastholde den under nr. 11 og 12 i ændringsforslaget af 24. april 1978 foreslåede regel om kortvarig varetægtsfængsling, idet en senere vil overveje et eventuelt særskilt lovforslag herom i lyset af den fornyede undersøgelse af spørgsmålet.

Det er herefter justitsministeriets hensigt at lade yderligere besvarelse af de stillede spørgsmål afvente resultatet af høringen. For så vidt angår spørgsmål 37, finder ministeriet dog anledning til at bemærke følgende:

Efter grundlovens § 71, stk. 3, skal enhver, der anholdes, inden 24 timer stilles for en dommer, der afgør, om den pågældende skal løslades, evt. mod sikkerhedsstillelse, eller fængsles. Afgørelsen skal træffes snarest muligt og senest inden 3 dage.

Grundloven definerer ikke nærmere indholdet af udtrykkene »anholdelse« og »fængsling«, men må antages at bygge på de almindelige strafferetsplejemæssige begreber herom. Det bemærkes i denne forbindelse, at udtrykket »opretholdt anholdelse« ikke anvendes i grundloven, og at der i retsplejeloven hermed alene sigtes til tilfælde, hvor dommeren udskyder (i indtil 3×24 timer) beslutningen om løsladelse eller fængsling.

Grundloven indeholder heller ikke nogen angivelse af, hvilke omstændigheder der kan begrunde fængsling, og lovgivningsmagten er derfor frit stillet med hensyn til at fastlægge disse, alene med den begrænsning, at der ikke kan hjemles adgang til fængsling efter et frit skøn. Dette følger af kravet om, at fængsling skal besluttes ved en retskendelse. Den grundlovsmæssige betydning af, om en frihedsberøvelse betegnes som en anholdelse eller en fængsling, ligger derfor ikke i indgrebets begrundelse, men alene i det forhold, at grundloven foreskriver visse retssikkerhedsgarantier af processuel karakter i relation til beslutninger om fængsling, som ikke gælder for anholdelser.

Disse retssikkerhedsgarantier kan sammenfattes på følgende måde:

- a. Fængsling kan kun besluttes af en dommer (grundlovens § 71, stk. 3).
- b. Der gælder en særlig begrundelsespligt for fængslingskendelser (grundlovens § 71,

stk. 3).

- c. Fængslingskendelser kan af vedkommende straks særskilt indbringes for højere ret (grundlovens § 71, stk. 4).
- d. Varetægtsfængsel kan ikke anvendes for forseelser, som kun kan medføre straf af bøde eller hæfte (grundlovens § 71, stk. 5).

At bestemmelsen i grundlovens § 71, stk. 3, fastsætter tidsfrister med hensyn til varigheden af anholdelser, må utvivlsomt ses på baggrund af, at de nævnte processuelle retssikkerhedsgarantier efter grundloven er begrænset til beslutninger om fængsling.

Det fremsatte ændringsforslag til retsplejelovens § 762, stk. 1, indebærer, at der hjemles adgang til at fængsle en sigtet, der er pågrebet under udførelse af lovovertrædelsen eller umiddelbart herefter, såfremt sagens omstændigheder giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser. Der er med andre ord tale om indførelse af en egentlig fængslingsgrund, der naturligvis kun kan anvendes under iagttagelse af de nævnte processuelle krav i grundloven med hensyn til varetægtsfængsling. Den i spørgsmål 37 citerede udtalelse fra strafferechtsplejeudvalgets betænkning om anholdelse og fængsling (nr. 728/1974, side 28) må da utvivlsomt også navnlig ses på baggrund af, at den foreslåede fængslingsgrund – i modsætning til, hvad der gælder andre fængslingsgrunde – er gjort tidsbegrænset. Dette er imidlertid alene udtryk for en videregående beskyttelse af sigtede, end bestemmelsen i grundlovens § 71 nødvendiggør, idet grundloven ikke indeholder regler om fængslings varighed.

Efter justitsministeriets opfattelse er der på baggrund af det anførte ikke holdepunkter for at antage, at den foreslåede bestemmelse skulle have karakter af en grundlovsstridig omgåelse af bestemmelsen i grundlovens § 71, stk. 3, om anholdelsers varighed.

FOLKETINGETS RETSUDVALG

Den 28. april 1978.

Ad forslag til lov om ændring af retsplejeloven m. v. (Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt, erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder for frakendelse eller inddragelse af førerretten m. v.) (L 134).

Jeg skal herved meddele, at spørgsmål 38

»38. Vil ministeren indhente udtalelse vedrørende den foreslåede ændring af § 762 fra politimesterforeningen, kriminalpolitiet og ordenspolitiet om, hvilke betænkeligheder der vil være ved indførelse af en 5 dages regel i stedet for en 7 dages regel?«
er trukket tilbage.

P.u.v.

Ole Espersen,
formand.

Til
justitsministeren.

Spørgsmål 40:

»Vil justitsministeren indhente en udtalelse fra Dansk Politiforbund og Dansk Kriminalpolitiforening om, hvorvidt disse organisationer har bemærkninger til den af justitsministeren foreslåede procedure med henblik på den endelige stillingtagen til en eventuel indførelse i retsplejeloven af en speciel vare-tægtsfængslingsgrund med henblik på tilfælde, hvor en sigtet er grebet under udførelse

af lovovertrædelsen eller umiddelbart derefter og sagens omstændigheder giver grundlag for mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser?«

Svar:

Der henvises til vedlagte skrivelse af 8. maj 1978 fra Dansk Kriminalpolitiforening og skrivelse af 8. maj 1978 fra Foreningen af politimestre i Danmark.

DANSK
KRIMINALPOLITIFORENING

d. 8. maj 1978.

Idet der henvises til justitsministeriets skrivelse af d. 5. maj 1978 (journal nr. L. A. 1975-20002-87) samt til retsudvalgets spørgsmål (40), skal jeg oplyse, at regeringens forslag til ændring af retsplejeloven igen har været drøftet og senest på hovedbestyrelsesmøde i Dansk Kriminalpolitiforening d. 4 - 6. maj 1978.

Da jeg d. 4. og 5. maj 1978 var blevet telefonisk orienteret om retsudvalgets stillede spørgsmål og justitsministeriets holdning, kunne en besvarelse blive drøftet på hovedbestyrelsesmødet, der gav tilslutning til følgende besvarelse:

Der henvises til Dansk Kriminalpolitiforenings tidligere skrivelser om hele lovkomplekset - herunder fængslingsreglerne.

Der henvises til udtalelserne fra de fire politiorganisationer ved fremmødet i retsudvalget under tidligere behandling af forslag om ændringer af retsplejeloven - og især udtalelser om manglende balance i forslaget, hvis der ikke indførtes en særlig mulighed for varetægtsfængsling i kortere tid (7-dages reglen).

Der henvises yderligere til Dansk Politiforbunds og Dansk Kriminalpolitiforenings holdning til det senest fremkomne forslag om en 5-dages regel, der i sin udformning kan accepteres af de to politiorganisationer, idet hele lovforslaget derved bevarer en vis form for balance.

Konsekvenserne af en sådan regels vedtagelse kan naturligvis ikke forudsiges, men vi har en fornemmelse af, at humaniseringsønskerne i hele lovforslaget alligevel får den tilsigtede virkning, uden at det medfører, at kriminalpolitiets muligheder for opklaring af serie- og bandekriminalitet forringes særligt derved.

En overarbejdsindsats - også i weekends og på helligdage må nok forudses, hvis opklaringerne skal bevares på nuværende niveau, hvilket vil være ønskeligt - om ikke

andet så set ud fra kriminalpræventive hensyn.

Vi kan i øvrigt tiltræde holdningen i justitsministerens besvarelse af de stillede spørgsmål nr. 25, 33 og 34.

Derimod er det med største betænkelighed, at hovedstyrelsen ser, at justitsministeriet anbefaler lovkomplekset gennemført i denne samling, uden at 5-dages reglen er medtaget. Det ses foreslået, at 5-dages reglen udskydes til senere afgørelse med den begrundelse, at der skal indhentes udtalelser fra de myndigheder og organisationer, der tidligere har udtalt sig.

Det er yderst tvivlsomt om en sådan høring fører til ændrede holdninger, når hele lovkomplekset i forvejen i vid udstrækning har taget hensyn til tidligere udtalelser fra disse myndigheder og organisationer - modsætningsvis holdningerne og ønskerne fra politiets organisationer.

Lovkomplekssets tilsigtede humanisering over for sigtede medfører i forvejen en stramning af kravene til at fængsling kan finde sted, og derfor er betydningen af 5-dages reglen så stor for medarbejderne i politiet.

En udskydelse af 5-dages reglen (eller en 7-dages regel) til næste folketingssamling må betragtes som en så svag prioritering af reglen i et helhedsbillede, at reglen ikke kan ventes vedtaget isoleret senere.

Dansk Kriminalpolitiforening har drøftet hele spørgsmålet med Dansk Politiforbund v/ formanden, politiassistent Flemming Bay-Jensen, der på forbundets vegne tilslutter sig de fremførte betragtninger.

Dansk Politiforbund og Dansk Kriminalpolitiforening skal sluttelig henstille, at man enten nu gennemfører lovkomplekset i sin helhed incl. 5-dages reglen, eller at hele lovkomplekset omkring retsplejeloven udskydes til næste folketingsamling.

På de to politiorganisationers vegne

B. Ejlerskov Petersen

FORENINGEN AF POLITIMESTRE I DANMARK

Formanden. /hb.

Gladsaxe, den 8. maj 1978.

I skrivelse af 5. maj 1978 (j. nr. L.A. 1975-20002-87) har justitsministeriet anmodet om en udtalelse i anledning af, at folketingets retsudvalg i forbindelse med behandlingen af forslag til lov om ændringer i retsplejeloven har spurgt justitsministeren, om han vil indhente en udtalelse fra politiorganisationerne om, hvorvidt disse organisationer har bemærkninger til et forslag fra ministeren om, at den foreslåede regel om kortvarig fængsling i forslaget § 762 nu udskydes, idet man senere vil overveje et eventuelt særskilt lovforslag herom efter foretagelse af en fornyet høringsrunde.

Idet politimesterforeningen iøvrigt skal henvise til sin skrivelse af 3. januar 1977 til folketingets retsudvalg (justitsministeriet har modtaget en kopi heraf), skal man udtale, at man kan erklære sig enig i justitsministerens svar ad spørgsmål 25 vedrørende indholdet af en sådan regel. En ændring af fristen fra 7 til 5 dage vil ganske vist volde en del problemer. Det vil nødvendiggøre en del overarbejde på lørdag-søndage, men navnlig kan det være vanskeligt på disse dage at foretage efterforskning, idet de personer, politiet skal i forbindelse med, ofte ikke kan træffes i week-enden. Selv med en frist på 5 dage vil bestemmelsen dog i en række tilfælde muliggøre politiet at standse en igangværende serie af indbrud, som ved øjeblikkelig løsladelse ville være fortsat.

Man kan ligeledes tiltræde besvarelsen af spørgsmål 33 og 34.

Derimod må man udtale sig imod, at spørgsmålet om, hvorvidt en sådan regel skal medtages, udskydes, mens forslaget iøvrigt gennemføres.

En sådan udskydelse vil være udtryk for,

at det ikke anses for tilstrækkeligt afklaret, om man behøver bestemmelsen. Men på den baggrund kan det ikke være forsvarligt at gennemføre en del af fængslingsbestemmelserne, der iøvrigt indeholder forskellige stramminger af kravene til at fængsling kan finde sted. Varetægtsbestemmelserne bør betragtes under en samlet synsvinkel og derfor ikke indføres stykkevis.

Hertil kommer, at det må forekomme tvivlsomt, hvilket nyt grundlag man kan tilvejebringe gennem en ny høringsrunde. Man kunne tænke sig, at man i perioden med de »svage« bestemmelser skulle søge at indhøste erfaringer om, hvor galt det gik. Sådanne erfaringer vil imidlertid være vanskelige at samle, idet det ligger i sagens natur, at politiet ikke kan registrere i enkeltheder, i hvilket omfang opklaringen svigter. På langt sigt kunne det muligvis registreres på opklaringsprocenten, men den er i forvejen undergivet svingninger, som ikke umiddelbart kan forklares. Derfor kunne kun en klar tendens gennem flere år sige noget om virkningen af nye lovbestemmelser.

Det må derfor forudses som overvejende sandsynligt, at en udskydelse af 7 (eller 5)-dages reglen, mens det øvrige lovforslag gennemføres, er ensbetydende med, at bestemmelsen definitivt droppes, idet det vil være vanskeligt at tilvejebringe et tilstrækkeligt tungtvejende grundlag for fremsættelse af nyt lovforslag.

Man må derfor henstille, at man enten gennemfører reglerne i deres fulde udstrækning nu, eller at enten hele lovforslaget eller i al fald de samlede fængslingsregler tages op til samlet behandling i næste folketingsamling.

Mogens Grau

e.b.

Hanne Blichmann
overassistent

Spørgsmål 32 (1976-77):

»Ad § 762, stk. 1.

I forbindelse med skærpelsen af bestemmelsen ønskes det oplyst, om der i den flertalsform, der anvendes, ligger en realitetsændring, således at der kræves flere bestemte grunde for at kunne varetægtsfængsle.«

Svar:

Udtrykket »bestemte grunde« indebærer efter justitsministeriets opfattelse ikke, at der skal foreligge mere end én bestemt grund. Justitsministeriet har imidlertid fundet det sprogligt mest naturligt at anvende flertalsformen i den givne sammenhæng.

Spørgsmål 11:

»Det ønskes oplyst, hvorvidt § 765 indeholder tilstrækkelige garantier for, at arrestanten i forbindelse med fremstillingen bliver gjort bekendt med muligheden for varetægtsurrogater i stedet for egentlig varetægt, således at han kan forlange disse anvendt. Vil ministeren eventuelt være villig til at klargøre bestemmelsen i den nævnte retning, således at der indføres en egentlig oplysningspligt?«

Svar:

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget forudsættes det, at politiet, såfremt anvendelse af surrogater kan komme på tale, rejser spørgsmålet herom over for retten og i forvejen undersøger de praktiske muligheder for anvendelse af varetægtsurrogater.

Selv om sigtede efter den gældende udformning af retsplejelovens § 731, stk. 1, litra a, først har krav på, at en forsvarer beskikkes, når retten afsiger kendelse om varetægtsfængsel, vil han efter udbredt praksis dog ofte få beskikket en forsvarer allerede i forbindelse med fremstillingen i grundlovsforhør, jfr. betænkning nr. 830/1977, side 17. I praksis vil sigtede således allerede på dette tidspunkt have en forsvarer, der vil kunne rejse spørgsmålet om anvendelse af et varetægtsurrogat. Endelig følger det af § 765, stk. 1, at retten, hvis varetægtsens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger, skal træffe bestemmelse om, at varetægtsurrogat skal anvendes i stedet for varetægt.

Justitsministeriet finder herefter, at der er tilstrækkelig sikkerhed for, at spørgsmålet om varetægtsurrogater rejses, og at der derfor ikke er behov for at indføre en egentlig oplysningspligt.

Spørgsmål 13:

»Ad § 770, stk. 3.

Har ministeren overvejet at indføre skærpede betingelser for anvendelse af isolationsarrest og varigheden heraf?«

Svar:

Der henvises til kommentaren til Advokatrådets skrivelse af 3. marts 1978 (bilag 16) vedrørende § 770, stk. 3.

Ud over den dér omtalte ændring af § 770, stk. 3, finder justitsministeriet ikke, at det vil være tilrådeligt at ændre de i loven fastsatte betingelser for anvendelse af isolationsarrest og varigheden heraf. For at sikre, at isolation ikke sker unødigt længe, vil justitsministeriet tage skridt til at gennemføre en ordning, hvorefter varetægtsfængslet hver uge skal underrette politiet om, hvem der sidder isoleret. En sådan ordning praktiseres allerede i København. Ved hver underretning tager politiet stilling til, om isolationen efter politiets opfattelse bør opretholdes.

Spørgsmål 32 (1977-78):

»Finder ministeren ikke, at der ved en sådan forholdsvis gennemgribende revision af retsplejeloven kunne være grund til at lovgive om fænomenet politiprovokationer, helt præcist forstået som folk, der på politiets foranledning fremkalder forbrydelser, som ellers ikke ville være begået?«

Svar:

Spørgsmålet om »politiprovokationer« vil blive overvejet af strafferetsplejeudvalget i forbindelse med dettes fortsatte gennemgang af de særlige retsmidler under efterforskningen i straffesager.

Spørgsmål 16:

»Ad ombudsmandens skrivelse af 28. februar 1977.

Vil ministeren gennemføre administrative forskrifter eller fremsætte ændringsforslag,

der imødekommer ombudsmandens synspunkter?»

Svar:

Justitsministeriet vil i de administrative bestemmelser, der skal udarbejdes i forbindelse med forslagets vedtagelse, optage bestemmelser om, at anholdtes og fængsledes ønske om underretning til de pårørende i videst muligt omfang skal imødekommes.

Spørgsmål:

»Udvalget udbeder sig ministerens kommentar til skrivelser fra ombudsmanden af 15. oktober 1976 og 13. januar 1977 vedrø-

rende udgangstilladelse til varetægtsfængslede.«

Svar:

Justitsministeriet kan henholde sig til skrivelse af 3. maj 1977 fra Arbejdsgruppen vedrørende revision af varetægtsordningen.

For så vidt angår ombudsmandens henstilling (skrivelsen af 13. januar) bemærkes, at det efter justitsministeriets opfattelse ikke kan påhvile kriminalforsorgen at gøre varetægtsarrestanten eller hans forsvarer opmærksom på mulighederne for etablering af varetægtsurrogater efter retsplejelovens § 785, stk. 2 (lovforslagets § 765).

ARBEJDSGRUPPEN VEDR. REVISION
AF VARETÆGTSANORDNINGEN

Den 3. maj 1977.

Direktoratet for kriminalforsorgen.

Direktoratet har til arbejdsgruppen over- sendt folketingets ombudsmands skrivelse af 13. januar 1977 (hvori henvises til tidligere skrivelser) vedrørende anvendelse af visse varetægtssurrogater med anmodning om en udtalelse.

Arbejdsgruppen, der har behandlet spørgs- målet på sine møder den 3. februar og den 24. marts 1977, skal udtale følgende:

Arbejdsgruppen er enig med ombudsman- den i, at retten ikke er udlukket fra som et »fængslingsurrogat« i medfør af retspleje- løvforslaget § 765, stk. 2, at træffe bestem- melse om en ordning, hvorefter en sigtet har ophold i en af kriminalforsorgens institutio- ner, men samtidig har tilladelse til at forlade institutionen med henblik på arbejde eller uddannelse.

Udgang med henblik på uddannelse og arbejde er derimod ikke forenelig med egent- lig varetægt, idet øjemedet med varetægten (jf. forslaget § 770, stk. 1) næppe kan sikres, dersom der tillades udgang uden ledsager (jf. forslaget § 771, stk. 2, hvor ledsager udtryk- keligt foreskrives).

Selv om varetægtsbetingelserne som ud- gangspunkt skal være opfyldt også ved an- ordning af varetægtssurrogater, er der dog en enkelt afvigelse mellem forudsætningerne for henholdsvis varetægt og varetægtssurrogater, idet proportionalitetsbetingelsen (jf. forslaget § 762, stk. 3, in fine) kan fremtræde med for- skelligt indhold, alt efter de iværksatte foran- staltningers indgribende karakter.

I sådanne – i praksis »sjældne« – situatio- ner, hvor forudsætningerne for varetægtssur- rogater, men ikke for egentlig varetægt, er til stede, kan en ordning som den skildrede tænkes etableret i medfør af § 765. Dette kunne således være tilfældet, hvor en arre- stant efter nogen tids varetægt begærer vare- tægten ophævet mod etablering af en surrogat-ordning med fortsat ophold i insti-

tutionen, men nu med tilladelse til at forlade den med henblik på arbejde, uddannelse el- ler andet tilsvarende. Det forudsættes imid- lertid, at retten finder, at proportionalitetsbe- tingelsen ikke længere indicerer varetægt, men kun den mindre indgribende foranstalt- ning.

Ombudsmanden peger på, at forslagets § 777 synes at indeholde en uklarhed, som ber- orer på, at arresthusene både er »varetægtsar- rester« og »fuldbyrdelsesanstalter«.

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at »en anstalt for personer, der udstår friheds- straf« (jf. forslagets § 777, første punktum) efter sin ordlyd klart omfatter arresthusene i disses egenskab af fuldbyrdelsesinstitutioner. Man kunne derfor godt – teoretisk – forestil- le sig en § 777 overførsel, som ikke fik kon- sekvenser for arrestantens placering, men kun for reguleringen af hans forhold under varetægten.

Muligheden forbliver imidlertid teoretisk under de nuværende generelle retningslinier for anbringelse af afsonere. I arresthus ind- sættes kun personer, der skal afsone hæfte eller ganske kortvarige fængselsstraffe. Hvor den påsigtede kriminalitet må antages at føre til sanktioner af denne art, er varetægt sæd- vanligvis udelukket (jf. forslagets § 762, stk. 1 og 3). Og da overførsel efter forslagets § 777 i almindelighed forudsættes at ske til den institution, hvor fuldbyrdelse i øvrigt må for- ventes at finde sted (jf. betænkning 728, s. 75), vil § 777-overførsel inden for arresthuset dermed normalt være udelukket. Kun i de konkrete tilfælde, hvor de nævnte retningslin- nier fraviges, således at også længerevarende straffe afsones i arresthus, kan sådanne § 777-overførsler inden for arresthusets ram- mer forekomme.

Arbejdsgruppen finder ikke, at de to spørgsmål, som rejses af ombudsmanden, er af en sådan art, at de kan siges at udspringe

af uklarheder i lovtekstens formulering; problemerne finder deres afklaring gennem sædvanlig fortolkning af de givne bestemmelser. Arbejdsgruppen skal derfor ikke foreslå ændringer i selve lovtekstens formulering.

p.a.v.

Ole Hansen

ADVOKATRÅDET

Den 3. marts 1978

Folketingets Retsudvalg

Bilag 2

Vedr. forslag til lov om ændring af retsplejeloven m. v. (efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt, erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder for frakendelse eller inddragelse af førerretten m. v.) – lovforslag nr. 134.

I anledning af ovennævnte af justitsministeren for folketinget fremsatte lovforslag tillader Advokatrådet sig herved at fremkomme med nedennævnte bemærkninger til enkelte af forslagens bestemmelser:

Ad § 730, stk. 2, jfr. § 733, stk. 2 og § 736, stk. 2.

Som anført i den af Advokatrådet i skrivelse af 8. oktober 1975 til justitsministeriet afgivne udtalelse om strafferetsplejeudvalgets betænkning om efterforskning i straffesager m. v. ville de i betænkningens lovudkast indeholdte bestemmelser om, at retten i visse tilfælde kan afvise en valgt forsvarer eller nægte at beskikke den af sigtede ønskede advokat til forsvarer eller tilbagekalde en meddelt beskikkelse, give domstolene en teoretisk mulighed for at indvirke på den måde, forsvaret føres på, og en teoretisk mulighed for misbrug af adgangen til at udelukke en forsvarer i en politisk sag.

Ud fra det synspunkt, at en sikkerhedsventil – der kun forudsættes anvendt i særegne tilfælde – må anses nødvendig, tiltrådte Advokatrådet imidlertid de nævnte bestemmelser.

Siden Advokatrådet afgav sin udtalelse om betænkningen, har de foreslåede regler været indgående drøftet i den offentlige debat og i advokatkrede, og Advokatrådet har derfor taget hele spørgsmålet om disse regler og deres formulering op til fornyet prøvelse.

Indledningsvis henvises til, at retsplejeloven i § 734, der ikke er foreslået ændret, indeholder bestemmelser, hvorefter en advokat kan være udelukket fra at kunne beskikkes som forsvarer i en sag ud fra generelle habilitetssynspunkter.

Under hensyn til den foreslåede ophævelse af forskellene i valgte og beskikkede forsvareres rettigheder og til den foreslåede udvikelse af forsvarernes beføjelser, særlig i efterforskningsfasen, vil Advokatrådet ikke afvise enhver yderligere mulighed for at udelukke en af sigtede ønsket forsvarer. En sådan udelukkelse må af hensyn til advokaternes uafhængighed og placering i retsplejen være en sjælden undtagelse, der er knyttet til skarpe og præcise begrundelser.

Ved udformningen af de omhandlede lovbestemmelser bør der efter Advokatrådets opfattelse sondres mellem følgende hensyn:

a. »hensynet til sagens behørig fremme.«

En sigtet kan ikke altid få den forsvarer, han ønsker, idet der kan foreligge sammenstødende interesser vedrørende fremme af sagen.

Rådet foreslår følgende formulering på dette punkt: »retsplejemæssige hensyn, herunder særligt hensynet til medsigtedes tarv.«

b. »hensynet til sagens ... opklaring.«

Ifølge motiverne vil bestemmelsen navnlig kunne tænkes anvendt i tilfælde, hvor en advokat gør sig skyldig i tilsidesættelse af påbud meddelt i medfør af forslagens §§ 745 eller 748.

Formuleringen »hans medvirken på grund af hensynet til sagens ... opklaring ikke kan anses for forsvarlig« forekommer for vidtgående.

Der henvises til, at en forsvarer, der misbruger sin stilling til at modarbejde sagens oplysning eller gør sig skyldig i tilsidesættelse af de ham påhvillende pligter til behørigt at fremme sagen, efter retsplejelovens § 739, der ikke foreslås ændret, kan straffes efter

straffelovens kap. 16 (forbrydelser i offentlig tjeneste og hverv).

Rådet foreslår følgende formulering: »eller der er skellig grund til at antage, at han som forsvarer har overtrådt de ham påhvilende pligter, jfr. § 739.«

c. »hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter (undtagelsesvis gør det påkrævet)«.

Dette kriterium forekommer – selv med den skete præcisering – for generelt.

I stedet foreslås bestemmelsen formuleret således: »hvis konkrete holdepunkter undtagelsesvis giver skellig grund til at antage, at advokatens optræden som forsvarer i sagen er til væsentlig skade for statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter.«

Under hensyn til de principielle betænkeligheder, der knytter sig til udelukkelse af en af sigtede ønsket bestemt forsvarer i en strafesag og til den særegne karakter af de under a-c nævnte regler, foreslår Advokatrådet, at der i retsplejeloven indføjes en bestemmelse om, at rettens afgørelse efter disse bestemmelser kan påkæres til den særlige klageret, der da bør sammensættes som anført i retsplejelovens § 1 a, stk. 3. Det bør samtidig bestemmes, at kæresagen fremmes med størst mulig hurtighed, og at der efter sigtedes begæring finder mundtlig forhandling sted.

Man opnår herved, at den endelige afgørelse af spørgsmålet om en forsvarers udelukkelse ikke bliver truffet af dommere, som kan komme til at dømme i sagen, og at der ved sagens endelige afgørelse ikke alene medvirker statens repræsentanter, herunder dommere, men også en advokat.

Sådanne kæresager vil være så sjældne, at reglen ikke vil medføre nogen øget arbejdsbyrde af betydning for klagerettens medlemmer, og reglen vil understrege den ekstraordinære og undtagelsesvis karakter af bestemmelser om udelukkelse af en forsvarer.

Advokatrådet henviser til, at spørgsmålet om forsvarerudelukkelse har været drøftet i den rådgivende kommission for advokater i den fællesmarkedslandene. På et kommissionsmøde i Stratford-upon-Avon den 15. maj 1976 har kommissionen vedtaget den i kopi vedlagte resolution, hvori bl. a. udtales:

»... the exclusion of a defence advocate can only be called for in cases of exceptional

gravity which involve his being accused of acts which carry a criminal or disciplinary sanction. Only the competent disciplinary authority can order such exclusion.«

Ad § 745, stk. 1.

Ifølge forslaget tredje punktum må forsvareren ikke uden politiets samtykke overlevere det ham udleverede materiale til sigtede eller andre.

Man finder, at de af Advokatrådet anførte grunde, der også anerkendes af justitsministeriet, jfr. motiverne, må føre til, at lovbestemmelsen ændres, og man foreslår derfor, at § 745, stk. 1, tredje punktum erstattes af følgende bestemmelse: »Politiet kan under de i stk. 4 angivne omstændigheder pålægge forsvareren ikke at overlevere det ham udleverede materiale til sigtede eller andre. Et sådant pålæg kan af forsvareren forelægges retten til afgørelse.«

Ad § 767, stk. 2.

Advokatrådet er af den opfattelse, at retten til mundtlig behandling af kæremålet bør udvides yderligere og foreslår, at der gives ret til mundtlig behandling af kæremål straks efter første fristforlængelse, altså efter fristforlængelse efter 14 dages varetægt.

Under hensyn til princippet om mundtlighed i retsplejen forekommer det forkert, at et så væsentligt spørgsmål som, hvorvidt den sigtede skal være berøvet sin frihed under sagens efterforskning, ikke, når det begæres af forsvareren, kan underkastes mundtlig behandling før efter 3 måneders forløb.

Det er ofte det første kæremål om fængslingsspørgsmålet, der har den afgørende betydning for sagens videre forløb, og med en udelukkende skriftlig behandling kan kontradiktionen volde vanskeligheder, idet forsvareren normalt ikke bliver underrettet om anklagemyndighedens indlæg under kæremålet, inden kendelsen er afsagt.

En regel om mundtlig behandling af kæremål efter første fristforlængelse kan ikke antages at betyde nogen væsentlig forøgelse af landsretternes arbejde, idet den kun har praktisk betydning i sager, hvor fængslingsfristens længde giver mulighed for at nå at få berammet et retsmøde.

Ad § 770, stk. 3.

I betragtning af, at isolation er et meget alvorligt og belastende indgreb oven i den almindelige frihedsberøvelse, bør spørgsmålet om isolation efter rådets opfattelse selvstændigt behandles ved enhver fængsling og fristforlængelse. Formuleringen i § 770, stk. 3: »Politiet kan forlange . . .« forekommer uhel-

dig, idet domstolene selvstændigt bør tage spørgsmålet om isolationens rimelighed under påkendelse. Man foreslår, at § 770, stk. 3 affattes således: »Retten kan på politiets begæring bestemme, at en varetægtsarrestant af hensyn til varetægtens øjemed skal holdes helt eller delvis isoleret.«

P.R.V.

Niels Th. Kjølbye

Rådets formand

/ Poul Østergaard
Generalsekretær

COMMISSION CONSULTATIVE
DES BARREAUX DE LA
COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE

THE COMMISSION CONSULTATIVE

Meeting at Stratford-upon-Avon on 15 May 1976

Being deeply concerned by the report of the German delegation regarding the restrictions on the rights of the defence in criminal matters which are contained in the legislation of 20 December 1974, and the various draft bills whose tendency is even further to restrict those rights;

Calls upon the member states to ensure that the fundamental rights of the citizen in criminal procedure are respected, and to conform to Article 6 of the European Convention on Human Rights which guarantees the right to a fair trial, particularly through the effective and unrestricted exercise of the rights of the defence;

The Commission Consultative considers it essential to reassert the following principles;

– every accused person has the right to a free choice of defence counsel;

– for the purposes of his defence, the accused must be able to communicate, in writing or orally, and without any exception or interference, with his defence counsel, whether freely chosen by him or appointed

to that office. The right of free communication is incompatible with surveillance or censorship by any judicial or administrative authority;

– defence counsel has the right to exercise to the full, in the interests of the defence, those privileges which are accorded to him by the laws of criminal procedure, without running the risk of being censured for interfering with the proper conduct of the trial or of being excluded from acting;

– the exclusion of a defence advocate can only be called for in cases of exceptional gravity which involve his being accused of acts which carry a criminal or disciplinary sanction. Only the competent disciplinary authority can order such exclusion;

– searches at the home or office of a lawyer should only be carried out in exceptional cases with due respect for professional confidentiality and if necessary under the supervision of a duly qualified representative of the competent disciplinary authority of the member state.

JUSTITSMINISTERIET

Bilag 3

Den 15. marts 1978.

Spørgsmål:

»Udvalget udbeder sig i 50 eksemplarer ministerens kommentarer til vedlagte henvendelse fra Advokatrådet.«

Svar:

A. ad § 730, stk. 3, jfr. § 733, stk. 2 og § 736, stk. 2.

1. Justitsministeriet kan tiltræde advokatrådets forslag til udformning af bestemmelser om forsvarerudelukkelse på grund af hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter.

2. Justitsministeriet kan endvidere tiltræde advokatrådets forslag til udformning af regler om forsvarerudelukkelse på grund af hensynet til sagens fremme. Af lovtekniske grunde finder man det dog rigtigst, at henvisningen til det relevante hensyn (sagens fremme) medtages i teksten, således at reglen formuleres på følgende måde: »retsplejemæssige hensyn til sagens fremme, herunder særligt hensynet til medsigtede.« Advokatrådet har underhånden tiltrådt denne udformning.

3. For så vidt angår spørgsmålet om forsvarerudelukkelse på grund af hensynet til sagens opklaring, indebærer advokatrådets forslag, at udelukkelse kun kan ske, hvis der er skellig grund til at tro, at advokaten som forsvarer har overtrådt de ham påhvilende pligter. Justitsministeriet er enig i, at bestemmelsen typisk vil komme til anvendelse, hvor der foreligger en sådan tilsidesættelse af advokatpligterne, jfr. også advokatrådets henvisning til bemærkningerne til lovforslaget (s. 23). Efter justitsministeriets mening kan det imidlertid ikke udelukkes, at der også kan være behov for en adgang til forsvarerudelukkelse i tilfælde, hvor der – selv om der ikke er konstateret en konkret overtrædelse af forsvarerpligterne – skønnes at være nær-

liggende risiko for, at advokaten vil hindre eller modvirke sagens opklaring. Som eksempel kan nævnes sager om »bagmandskriminalitet«, hvor advokaten har haft forbindelse med de implicerede på en måde, der skaber en begrundet tvivl om hans egnethed som forsvarer. Endvidere kan nævnes situationer, hvor advokaten i forbindelse med tidligere sager har tilsidesat sine pligter som forsvarer. På denne baggrund finder justitsministeriet det rigtigst, at bestemmelsen gives en udformning, der gør det muligt at anvende reglen også i situationer som de nævnte. På baggrund af advokatrådets synspunkter har justitsministeriet imidlertid intet at indvende imod, at bestemmelsens anvendelsesområde søges præciseret, f.eks. således at udelukkelse betinges af, at der er påviselig risiko for, at den ønskede advokat vil hindre eller modvirke sagens opklaring.

4. Med de foran anførte ændringer vil reglen i lovforslagets § 733, stk. 2 i overensstemmelse med advokatrådets synspunkter kunne formuleres således:

»Stk. 2. Retten kan ved kendelse nægte at beskikke den advokat, som sigtede ønsker som forsvarer,

1) hvis hans medvirken ud fra retsplejemæssige hensyn til sagens behørig fremme, herunder særligt hensynet til medsigtedes tarv, ikke kan anses for forsvarlig,

2) hvis der er påviselig risiko for, at advokaten vil hindre eller modvirke sagens opklaring, eller

3) i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, hvis konkrete holdpunkter undtagelsesvis giver rimelig grund til at antage, at advokatens optræden som forsvarer i sagen er til væsentlig skade for statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter.«

5. Hvis reglerne udformes som anført i pkt. 4, finder justitsministeriet i og for sig ikke, at der er noget væsentligt behov for, som foreslået af advokatrådet, at lade den særlige klageret være appelinstans i disse sager. Efter justitsministeriets mening vil de ordinære appelinstanser – landsretterne og højesteret – være fuldt ud egnede til at behandle disse sager. Hvis det imidlertid for at understrege sagernes særegne karakter findes ønskeligt at lade klageretten med den af advokatrådet foreslåede sammensætning være appelinstans, finder justitsministeriet på den anden side ikke, at der er afgørende indvendinger mod en sådan ordning.

B. Justitsministeriet vil senere kommentere de øvrige punkter i advokatrådets skrivelse.

Spørgsmål:

»Udvalget udbeder sig i 50 eksemplarer ministerens kommentarer til vedlagte henvendelse fra Advokatrådet.«

Svar:

Justitsministeriet har i anledning af spørgsmålet anmodet rigsadvokaten, rigspoliti- chefen, politidirektøren i København, Foreningen af politimestre i Danmark, Dansk kriminalpolitiforening og Den danske Dommerforening om en udtalelse om advokatrådets skrivelse af 3. marts 1978.

Ad § 730, stk. 3, jfr. § 733, stk. 2 og § 736, stk. 2.

Der henvises til justitsministeriets besvarelse af 15. marts 1978 vedrørende disse bestemmelser.

Ad § 745, stk. 1.

Justitsministeriet finder på baggrund af høringssvarerne, at lovforslagets formulering bør fastholdes. Man lægger navnlig vægt på de efterforskningsmæssige betænkeligheder, som vil være forbundet med den af advokatrådet foreslåede ordning. Politiets nægtelse af at give samtykke til, at forsvareren overleverer det modtagne materiale til sigtede eller andre, kan indbringes for retten efter § 746, stk. 1, jfr. lovforslagets bemærkninger side 25.

Ad § 767, stk. 2.

Advokatrådet anfører, at den første afgørelse om forlængelse af fængslingsfristen ofte vil have særlig betydning. Som fremhævet af dommerforeningen kan en forsvarer, såfremt han finder det af afgørende betydning for spørgsmålet om frihedsberøvelse, imidlertid på et hvilket som helst tidspunkt begære mundtlig forhandling af kæremålet, jfr. retsplejelovens § 972, stk. 2. Efter dommerforeningens opfattelse bør det – bortset fra de i lovforslagets § 767, stk. 2, nævnte tilfælde – som hidtil tilkomme den overordnede ret, hvortil der kæres, at tage stilling til, om særlige grunde taler for at imødekomme en sådan begæring.

Som anført af rigsadvokaten må en regel som den af advokatrådet foreslåede antages at medføre et væsentligt ressourceforbrug, ikke mindst i tilfælde hvor landsrettens sæde ligger langt fra den retskreds, hvor kendelsen om varetægt er afsagt. Det bemærkes i denne forbindelse, at sigtede er berettiget til at være til stede under retsmødet, jfr. lovforslagets § 748, stk. 1, og at det efter justitsministeriets mening ikke – som foreslået af Dansk kriminalpolitiforening – ville være rigtigt at fravige denne regel i forbindelse med mundtlig behandling af kæremål. Justitsministeriet finder på denne baggrund ikke at kunne tilråde en regel som den af advokatrådet foreslåede.

Ad § 770, stk. 3.

Som anført i dommerforeningens skrivelse kan sigtede efter lovforslaget forlange, at spørgsmålet om isolation forelægges retten til afgørelse. Det må endvidere som fremhævet af politimesterforeningen antages, at isolation i hvert fald i efterforskningens første fase oftest vil være nødvendig, hvor varetægt anordnes efter lovforslagets § 762, stk. 1, nr. 3, der enten alene eller i forbindelse med andre fængslingsgrunde påberåbes ved det helt overvejende antal fængslinger.

På denne baggrund kan det hævdes, at der ikke af hensyn til sigtedes retsbeskyttelse er tilstrækkelig grund til at ændre lovforslagets ordning.

På den anden side er justitsministeriet enig med advokatrådet i, at varetægt er et alvorligt og efter omstændighederne belastende indgreb over for sigtede, og at dette kan tale for, at spørgsmålet om isolation altid afgøres

af retten. Justitsministeriet har derfor ingen indvendinger imod, at § 770, stk. 3, ændres som foreslået af advokatrådet. Ændringen vil

blive medtaget i det ændringsforslag, ministeriet senere agter at fremsætte.

FORENINGEN AF BESKIKKEDE
ADVOKATER I KØBENHAVN

Bilag 4

SAMMENSLUTNINGEN AF BESKIKKEDE
ADVOKATER I RETSKREDSENE
OMKRING KØBENHAVN

Folketingets Retsudvalg

Foreningen af beskikkede advokater i København og Sammenslutningen af beskikkede advokater i retskredsene omkring København omfattende henholdsvis 93 og 38 beskikkede advokater tillader os herved at fremsætte nedennævnte bemærkninger til det af justitsministeren i folketinget fremsatte forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Efterforskning i straffesager, anholdelse, og varetægt m. v.).

Henvendelsen sker i fortsættelse af foreningernes skrivelse til justitsministeriet af 28. januar 1976, hvor det overfor ministeriet oplystes, at de to foreninger på et fællesmøde den 27. januar 1976 havde vedtaget at fremsætte en udtalelse vedrørende det i betænkning nr. 728 1974 indeholdte lovudkast.

Baggrunden for, at de to foreninger har ønsket at fremsætte en særskilt udtalelse er den, at Advokatrådets udtalelser i rådets skrivelse af 8. oktober 1975 til justitsministeriet nok på mange punkter dækker opfattelsen hos foreningernes medlemmer, men ikke forsåvidt angår bestemmelsen om anholdelse og varetægt.

På mødet den 27. januar 1976 blev der nedsat et udvalg på 4 medlemmer, der har udformet nærværende henvendelse, som medlemmerne har tiltrådt på et nyt møde

den 9. marts 1976.

Under udvalgets arbejde fremkom lovforslaget, der i flere henseender betød en forbedring og tydeliggørelse i forhold til lovudkastet. Man har med særlig glæde bemærket, at lovudkastets bestemmelse om pågribelse på fersk gerning som særlig fængslingsgrund er udgået i lovforslaget. Derimod har man med beklagelse konstateret, at forslaget indeholder (i § 733 stk. 2) samme mulighed for forsvareres udelukkelse som i betænkning nr. 622 1971. Foreningerne må afvise enhver form for begrænsning i sigtedes mulighed for valg af forsvarer.

Det medfølgende udkast til ændring af forskellige bestemmelser med bemærkninger refererer sig alene til lovforslaget.

Ud fra den opfattelse, at det her drejer sig om ændring af lovbestemmelser, der har den allerstørste interesse såvel for det betydelige antal personer, der direkte omfattes, som for en bred offentlighed og for dennes opfattelse af retsvæsenet, skal de to foreninger, der omfatter en meget betydelig del af samtlige beskikkede forsvarere, anmode om, at repræsentanter for foreningerne får foretræde for udvalget for nærmere at uddybe og kommentere medlemmernes synspunkter.

P.F.V.

i udvalget.

København, den 16. marts 1976.

Philip Ingerslev

Erik M. Goldschmidt

Erik Rasmussen

J. Schultz-Lorentzen

**Bilag til henvendelse til folketingets retudvalg fra de beskikkede advokater i Storkøbenhavn
angående ændringsforslag til retsplejeloven.**

§ 755

Politiet kan anholde en person, der af bestemte grunde med føje mistænkes for et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale, såfremt anholdelsen må anses for påkrævet for at hindre yderligere strafbart forhold eller for at sikre hans foreløbige tilstedeværelse eller for at hindre hans samkvem med andre i sager, hvor sigtelsen er af en sådan karakter, at denne indebærer fængslingsgrundlag efter de særlige grunde i § 762, stk. 1, litra 1-3.

Stk. 2-5 som lovforslaget.

§ 756

Den, der af bestemte grunde med føje mistænkes for overtrædelse af bestemmelser, som er fastsat i en betinget dom, i dom eller kendelse efter straffelovens §§ 68, 69, 70 eller 72, ved betinget benådning, ved prøveløsladelse eller en foranstaltning, der er fastsat i medfør af § 765, kan på kriminalforsorgens begæring anholdes af politiet, såfremt det er nødvendigt på denne måde at sikre hans foreløbige tilstedeværelse. § 755, stk. 4 og 5 finder tilsvarende anvendelse.

§ 758

Anholdelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Genstande, som kan benyttes ved vold eller undvigelse, eller som i øvrigt kan medføre fare for den anholdte eller andre, kan fratages ham, og det samme gælder genstande, som kan tjene til sagens oplysning. I dette øjemed kan politiet foretage ransagning af den anholdte person. Under anholdelsen er han i øvrigt ikke undergivet andre indskrænkninger i sin frihed, end anholdelsens øjemed og ordenshensyn nødvendiggør.

Stk. 2. Politiet skal straks gøre den anholdte bekendt med sigtelsen, tidspunktet for anholdelsen, hans ret til at nægte at udtale sig, jfr. § 750, og hans forsvarers ret til at overvære afhøringen, jfr. § 745, stk. 2. Af rapporten skal fremgå, at disse regler er iagttaget.

§ 762

En sigtet kan tages i varetægt, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i et år og seks måneder eller derover, og

1) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen, eller

2) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den foran nævnte beskaffenhed, eller

3) der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede på fri fod vil og har mulighed for at modvirke undersøgelsen af sigtelsen imod ham selv ved at fjerne spor, påvirke medsigtede eller vidner til at afgive urigtige forklaringer eller på lignende måde, eller advare medskyldige.

Stk. 2. En sigtet kan endvidere tages i varetægt, når der foreligger en særlig bestyrt mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 8 år eller derover, og hvor oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.

Stk. 3 som lovforslaget.

§ 763

Er der begrundet mistanke om, at en person har overtrådt vilkår, som er fastsat i en betinget dom, ved betinget benådning eller ved prøveløsladelse, kan han på kriminalforsorgens begæring tages i varetægt, hvis retten finder, at overtrædelsen er af en sådan beskaffenhed, at der foreligger spørgsmål om fuldbyrdelse af fængselsstraf eller indsættelse i anstalt, og (i øvrigt som forslaget).

§ 764

Stk. 1-2 som forslaget.

Stk. 3. I det retsmøde, der afholdes til afgørelse af spørgsmålet om varetægt eller opretholdt anholdelse, skal sigtede have adgang til bistand af en forsvarer.

Stk. 4. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, som retten har lagt til grund for sin afgørelse af, om betingelserne for varetægt eller opretholdt anholdelse er til stede eller ej. (I øvrigt som forslaget).

§ 767

Stk. 1 som i lovforslaget.

Stk. 2. Kæres en kendelse om fristforlængelse, hvorved varetægt eller anden frihedsberøvende foranstaltning udstrækkes ud over 3 måneder, skal ethvert kæremål efter begæring behandles mundtligt. Bestemmelsen i stk. 1, sidste pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Politiet skal i rimelig tid inden retsmøde om fristforlængelse tilstille forsvareren genparter af alt, hvad der er fremkommet i sagen siden varetægts iværksættelse eller sidste fristforlængelse.

§ 768

Varetægt eller foranstaltninger, der træder i stedet herfor, skal om fornødent ved rettens kendelse ophæves, når forfølgning opgives eller betingelserne for iværksættelse ikke

længere er til stede. Finder retten, at undersøgelsen ikke fremmes med tilstrækkelig hurtighed, eller at fortsat varetægt eller anden foranstaltning ikke er rimelig, skal retten ophæve den.

§ 770

Stk. 1-8 som lovforslaget.

Stk. 9. I hvert fangerum skal forefindes oplysning indeholdende de væsentligste bestemmelser i fængselsreglementet og navnlig indholdet af denne paragraf.

Stk. 10 som lovforslagets stk. 9.

§ 772

Varetægtsarrestanters klager over fængselspersonalets adfærd indgives til vedkommende fængselsinspektør (arrestinspektør) eller til direktoratet for kriminalforsorgen. Har klageren ikke fået medhold, eller er der ikke truffet endelig afgørelse inden 2 uger efter indgivelsen, kan klagen indbringes for retten på det sted, hvor varetægtsfængslet (arresthuset) er beliggende. Det samme gælder straffe idømt administrativt af fængselsmyndighederne.

Stk. 2-3 som lovforslaget.

Bemærkninger til de af foreningerne foreslåede ændringer i enkelte paragraffer i det af justitsministeriet fremsatte forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt m.v.)

Ad § 755, stk. 1

Medens udkastet nøjes med simpel mistanke som grundlag for anholdelse, har forslaget skærpet kravet ved at kræve »rimelig grund«. Vi mener imidlertid, at ordet »rimelig« er for udflydende og vagt til at kunne anvendes som kriterium i en lov – og ikke mindst for et område, hvor det er af afgørende betydning, at den efterfølgende kontrol er så effektiv som muligt – og kan ikke se nogen grund til at svække betingelserne, hvor nu også den formelle kompetence flyttes fra domstolene til politiet – tværtimod. Vi fastholder derfor den gældende lovs mere præcise og konkrete formulering: »af bestemte grunde«, jfr. herved også modbetænkningen, p. 9.

Ad § 756

Vi ønsker indføjet ordene: »på kriminalforsorgens begæring«. Vilkårsovertrædelser er i modsætning til kriminalitet intet politimæssigt, men et forsorgsmæssigt forhold. Hvis vilkårsovertrædelser overhovedet skal kunne give grundlag for frihedsberøvelse, må det i al fald være ud fra en forsorgsmæssig vurdering og derfor også på kriminalforsorgens begæring. En beføjelse for politiet til at foretage anholdelser uden grundlag i kriminalitet, men alene i vilkårsovertrædelse, f. eks. i form af alkoholnydelse, giver mulighed for misbrug, specielt overfor prøveløsladte. Reglerne i § 755, stk. 4 og 5 bør finde tilsvarende anvendelse.

Ad § 758, stk. 1.

Ordene »penge og« bør udgå, da penge hverken kan bruges til vold eller flugt og falder ind under ordet »genstande«, i det omfang de har betydning for efterforskningen. Det må være en menneskeret for den an-

holdte at beholde penge til småfornödenheder.

Ransagning er i sig selv en ydmygende foranstaltning, og der er ingen grund til, at anholdelse skulle give politiet særlig ret til personlig ransagning ud over, hvad det indledningsvis accepterede bevaringsformål berettiger.

Ad § 758, stk. 2.

Her som andre steder må sprogbrugen gøres så stram, at fortolkninger og dermed misbrug undgås. »Snarest muligt« skal derfor ændres til »straks«. Herved får politiet den naturlige bevisbyrde, hvis der måtte forekomme situationer, som har karakter af umulighed (der som bekendt ikke forpligter nogen). Kun med det her foreslåede kommer loven i øvrigt i overensstemmelse med Europakonventionens krav (artikel 5, stk. 2).

Det er en selvfølge, at enhver sigtet gøres bekendt med sine rettigheder, og dette gælder særligt i anholdelsessituationen.

Ad § 762, stk. 1.

I nr. 2) ændres ordet »frygte« til det mere objektive og konstaterbare »antage«.

Nr. 3) omformuleres helt. Det må tydeliggøres,

at kun egentlig modvirken og ikke blot vanskeliggørelse kommer i betragtning,

at det relevante er undersøgelsen imod den sigtede selv og ikke imod andre – ej heller andre som behandles under samme sag,

at vilje ikke er nok – der må også kræves evne,

at kun modvirken af samme art som til de typer, som nævnes, kan medføre fængsling (hvorfor ordet »navnlig« må udgå).

Ad § 762, stk. 2.

6 års grænsen bør ændres til den almindelige nævningsagsgrænse, dvs. til 8 år. Udtrykket »retshåndhævelse«, der efter forsvarernes opfattelse er uden indhold og mening, bør udgå.

Ad § 763, stk. 1.

Også her bør betingelserne være en begæring fra kriminalforsorgen, jfr. bemærkningerne til § 756.

Ad § 764, stk. 3.

Ordene »så vidt muligt« udgår. Det er utilstedeligt at afgøre spørgsmål om fængsling (eller opretholdt anholdelse), uden at sigtede har haft forsvarerbistand. Det må være samfundets pligt at sørge for, at forsvarerinstitutionen udbygges, så en sådan situation ikke opstår.

Ad § 764, stk. 4.

Begrundelse har også betydning i tilfælde af løsladelse – f. eks. i tilfælde af fornyet anholdelse (eller for medsigtede).

Ad § 767, stk. 2.

Bestemmelser, som begrænser forsvarrets frihed overfor domstolene, er altid af det onde. Der er ingen anledning til at tro, at forsvarere uden grund vil begære mundtlig behandling i kæremål, men de skal i al fald ikke føle sig presset til en ufri handlemåde af frygt for at blive nægtet mundtlighed senere.

Følgelig udgår forslagetets anden sætning helt.

Ad § 767, stk. 3.

Bestemmelsen er nødvendig, da praksis nu er den, at materialet ofte først overgives forsvareren umiddelbart før retsmødet, hvilket naturligvis er uantageligt både for forsvareren, den fængslede og retsplejen.

Ad § 768.

I 3. sidste linie er »og« ændret til »eller«. For langsom undersøgelse er i sig selv grund nok til at ophæve fængslingen, jfr. nuværende § 790, stk. 4, 1. sætning.

Ad § 770.

Det er forkert at lade bestemmelsen om, at de fængslede skal orienteres om deres rettigheder (nugældende § 784, stk. 3), udgå. Det er et nødvendigt supplement til rettigheder, at de berettigede orienteres herom. Derfor er der indsat et nyt stk. 9 (hvorefter stk. 9 bliver stk. 10).

Ad § 772.

Også administrativt idømte straffe bør kunne kontrolleres af domstolene. Det må være en logisk følge af princippet om, at en varetægtsfange ikke må underkastes andre frihedsindskrænkninger end dem, som retsforfølgningen nødvendiggør, at administrativt idømte straffeforanstaltninger kan prøves af domstolene.

J. SCHULTZ-LORENTZEN LANDSRETSSAGFØRER (H)

Bilag 5

Den 22. februar 1978

I forbindelse med justitsministerens forslag til »Lov om ændring af retsplejeloven« har ikke mindst reglerne om forsvarerbistanden til den sigtede påkaldt sig betydelig politisk og offentlig interesse. Dette er naturligvis udmærket, men skulle nødvendig føre til, at de dele af lovforslaget, som i øvrigt betyder en styrkelse af borgernes retssikkerhed, forsinkes.

Nogle af de foreslåede ændringer i forbindelse med forsvarerbistand er reelle, andre af mere formel natur. Desværre er styrkelsen af forsvarrets beføjelser mere af formel end af reel art.

Uden at ville gå alt for meget i detaljer, kan de foreslåede ændringer afvejet med den nuværende faktiske situation resumeres som følger:

For at kunne vurdere betydningen af eventuelle bestemmelser om udelukkelse af bestemte advokater som forsvarere, er det naturligvis afgørende først at gøre det klart, hvad forsvarerens *beføjelser* er eller vil blive. I dag skelner retsplejeloven mellem de beføjelser, som tilkommer den *valgte* forsvarer og de der tilkommer den *beskikkede* forsvarer. Forskellene er især følgende:

Den valgte forsvarer – men ikke den beskikkede forsvarer – kan udelukkes fra at overvære et retsmøde, der holdes for lukkede døre, hvis der er grund til at tro, at han vil modvirke undersøgelsen ved at påvirke andre sigtede eller vidner til at afgive urigtig forklaring, ved at fjerne gerningens spor eller på anden lignende måde.

Retten kan, sålænge tiltale ikke er rejst, bestemme at en sigtet, der hensidder i varetagt, kun kan have samkvem – skriftligt eller mundtligt – med sin valgte forsvarer under den kontrol, som retten måtte anse fornødent. Derimod har den beskikkede forsvarer ret til aldeles ukontrolleret samkvem med den sigtede.

Den beskikkede forsvarer behøver ikke sigtedes samtykke til at foretage de handlinger, som den beskikkede forsvarer anser for nødvendige eller hensigtsmæssige til sigtedes tarv – en tilsvarende frihed tilkommer ikke den valgte forsvarer.

Den beskikkede forsvarers vederlag fastsættes af retten og udredes af statskassen (i alt fald foreløbig). Den valgte forsvarer fastsætter selv sin betaling, men kan kun henholde sig til sigtede med hensyn til regningens betaling (hvis sigtede frifindes, så har han dog mulighed for at få en del af regningen godtgjort af staten efter taksterne for beskikkede advokater).

Forskellene kan imidlertid i praksis helt elimineres, idet den sigtede allerede nu kan forlange at få den forsvarer, han ellers ville have valgt, beskikket som forsvarer (medmindre han undtagelsesvis vil være udelukket fra at blive beskikket, jfr. nedenfor). Den sigtede kan dog kun få sin egen forsvarer som beskikket forsvarer i det omfang, han efter sagens art og stade overhovedet har krav på at få en forsvarer beskikket. Det vil typisk sige, når han er blevet varetægtsfængslet eller når der – skønt han er på fri fod – er rejst tiltale imod ham med risiko for højere straf end bøde og hæfte.

I alt fald indtil området for, hvor beskikkelse overhovedet kan meddeles, udvides, er der således reelt i dagens Danmark ikke nogen stor forskel på beføjelserne for den advokat, som den sigtede ønsker som forsvarer.

Samtidig med at lovforslaget ophæver den hidtidige – men altså mere formelle end reelle – forskel mellem den valgte og den beskikkede forsvarer, udvider forslaget, i alt fald tilsyneladende, forsvarerens beføjelser:

1. Forsvareren får adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet tilvejebringer under efterforskningen – men forsvareren må dog ikke uden politiets samtyk-

ke, overlevere det således modtagne materiale til sigtede eller andre.

Denne adgang eksisterer faktisk i forvejen. Forsåvidt angår varetægtsarrestanter, er det fra rigsadvokaten fastsat, at forsvareren, hvis han begærer det, ved tilsendelse af forsvarerpartner, løbende skal holdes orienteret om efterforskningens forløb. Der findes ingen skreven regel om at forsvareren ikke uden politiets samtykke må overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre, men dette antages vist nok at være hovedregel.

2. Forsvareren får efter forslaget adgang til at overvære politiets afhøringer af sigtede og ret til at stille yderligere spørgsmål. Efter hans begæring skal forsvareren have underretning om tidspunktet for afhøringerne og – uden begæring – om afhøringer, konfrontationer el. lign. som formodes at ville finde anvendelse som bevis under selve domsforhandlingen senere hen, så han kan få lejlighed til at være tilstede. Uden forsvarerens deltagelse må der kun foretages sådanne af de sidstnævnte efterforskningsskridt, som ikke kan opsættes.

Heller ikke denne regel er nogen afgørende ændring af nuværende tingenes tilstand. Også efter den nugældende retsplejelov er sigtede ikke forpligtet til at udtale sig til politiet, og han kan – som det mindre i det mere – begrænse sine udtalelser, som han selv ønsker det, og stille de betingelser han måtte ønske for at udtale sig overhovedet. En af de betingelser som han kan stille for at udtale sig eller i det hele medvirke til efterforskningsskridt er, at han ønsker, at hans forsvarer skal være tilstede (og i øvrigt ganske uanset om hans forsvarer er valgt eller beskikket). På denne måde kan sigtede allerede efter den nugældende retsplejelov opnå sin forsvarers deltagelse i nøjagtig samme omfang som nu foreslås. Når det alligevel må betragtes som en ikke uvæsentlig forbedring, at disse beføjelser lovfæstes, er det først og fremmest fordi det af mange sigtede opleves som en svær og til tider umulig belastning i hans i forvejen pressede situation at skulle fremtvinge dette resultat ved nægtelse af at udtale sig – som af politiet vil blive udlagt som mistænkelig eller i alt fald som uvenlig og forsinkende. Ikke mindst det sidste vil blive ham foreholdt af politiet som indebærende den konsekvens at hans hidtidige varetægtsfængsling (og i disse situationer typisk i

isolation og under besøgsforbud) vil blive forlænget.

Såvidt om forsvarerens *beføjelser* nu og efter forslaget.

Medens enhver – der har råd til det – således idag kan søge bistand hos en advokat som *valgt* forsvarer (men altså med mere begrænsede beføjelser for denne end om han havde været beskikket) gælder der begrænsninger med hensyn til hvem han kan få *beskikket* (indenfor det område hvor beskikkelse overhovedet kan meddeles). Den pågældende advokat skal – meget naturligt – være mødeberettiget for vedkommende ret og må ikke være inhabil, men når sigtede ønsker beskikket en advokat, der ikke hører til den faste kreds af offentlige advokater, har han dog kun krav herpå »forsåvidt det findes forsvarligt« (hvilket afgøres af retten).

Efter de nugældende regler kan beskikkelsen (kun) tilbagekaldes når det »findes nødvendigt i forsvarrets interesse« eller når sigtede begærer det og har truffet anden aftale om sit forsvar (uden udgift for det offentlige). Det er uklart, hvad der ligger i udtrykket »i forsvarrets interesse«.

Efter såvel de nugældende som de foreslåede regler, er det strafbart – og endda efter særlige strenge bestemmelser – hvis advokat – være sig beskikket eller ej – misbruger sin stilling som forsvarer til at modarbejde sagens oplysning eller til at forhale sagen.

Efter de nu foreslåede regler kan den forsvarer, som den sigtede ønsker til at bistå sig, udelukkes fra hvervet. Dette kan retten dels gøre allerede når anmodning om beskikkelse fremkommer, og dels på et hvilket som helst senere tidspunkt under sagens forløb. Udelukkelse kan ske i følgende tilfælde:

a. Hvis den ønskede advokats medvirken ikke kan anses for forsvarlig af hensyn til sagens behørig fremme.

b. Hvis den ønskede advokats medvirken ikke kan anses for forsvarlig af hensyn til sagens opklaring.

c. Hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter undtagelsesvis gør det påkrævet i sager, der vedrører forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed eller forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder m. v.

Det skal ikke nægtes, at der vil være situationer, hvor hensynet til at sagen ikke bliver urimelig forhalet i sin behandling, kan føre

til, at man må bede den sigtede vælge en anden forsvarer end den han helst vil have. Selv om det er meget vigtigt at sigtede kan vælge den forsvarer han har maximal tillid til, viser erfaringen, at der er ganske enkelte advokater der er så efterspurgt, at der kan gå måneder eller halve år før, at de har tid til at påtage sig et forsvar, ikke mindst hvor der er andre medsigtede – specielt når disse sidder i varetægtsfængsel – vil en sådan forsinkelse være uacceptabel.

Det er straks mere tvivlsomt om der er noget behov for at udelukke en forsvarer af hensyn til sagens opklaring. Indholdet af en sådan bestemmelse vil reelt være det, at politiet mistænker forsvareren for at ville overtræde de pligter, han i forvejen har til ikke at modvirke sagens opklaring. I betragtning af, at forsvareren i så fald indlader sig i noget strafbart og i betragtning af, at han ikke vil kunne virke som forsvarer, hvis han er medsigtet i samme sag, forekommer det ikke nødvendigt at give nogen ny regel på dette område. Den kan kun have et selvstændigt indhold, hvis det er meningen at bringe den i anvendelse overfor forsvarere som på *lovlig* måde modvirker, at der tilvejebringes et belastende materiale under efterforskningen mod hans klient – men et sådant indhold kan naturligvis ikke akcepteres i et retssamfund.

Med hensyn til udelukkelseskriteriet »statens sikkerhed« er der sket en stramning i forhold til justitsministerens oprindelige forslag. Det er præciseret, at en sådan udelukkelse kun undtagelsesvis kan finde sted, og kun i sagen drejer sig om overtrædelse af de særdeles alvorlige forbrydelser, der er nævnt i de to anførte kapitler. Noget andet er, at selv om en advokat måtte have passeret dette kriterium for overhovedet at virke som forsvarer i sagen, er der efter andre af de foreslåede regler mulighed for at begrænse de i alt fald formelt udvidede beføjelser, som forsvarerne i al almindelighed får ved de nye regler. Forsvareren kan således udelukkes fra at blive bekendt med det materiale, der fremkommer under efterforskningen, og han kan udelukkes fra at deltage i afhøringer, konfrontationer eller andre tilsvarende efterforskningsskridt. Som disse regler er formuleret, er det ikke klart hvem der bestemmer om sådanne begrænsninger skal iværksættes. Det er ganske vist retten, der skal afgøre tvistigheder vedrørende forsvarerens beføjelser,

men da retten ikke løbende følger efterforskningen, og da forsvareren normalt ikke vil være bekendt med at der er tilvejebragt andet materiale, end det han har fået eller få åbenbaringer med hensyn til, hvornår afhøringer skal foretages, er der risiko for at retten ikke vil få lejlighed til at tage stilling til sådanne begrænsninger i forsvarerens beføjelse eller dog kun lejlighed til at tage stilling til dem efterfølgende og når skaden for den sigtede kan være sket.

Forsvareren kan også udelukkes fra visse retsmøder på efterforskningsstadiet, men i så fald skal afgørelsen træffes af retten efter politiets begæring.

Disse begrænsninger i forsvarerens beføjelser kan foretages, hvis hensynet til »statens sikkerhed« gør det påkrævet (og af hensyn til sagens opklaring og i et vist omfang også af hensyn til trediemand og/eller hensynet til fremmede magter). I denne henseende er »statens sikkerhed« *ikke* begrænset til sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.

Det skal ikke udelukkes, at der – set med statsmagtens øjne – kan være sager, hvor det kan være ønskeligt at undgå bestemte forsvarere. Det kan imidlertid ikke være af hensyn til selve sagen og dens forløb – der må de nugældende straffebestemmelser for illoyal modvirken af sagens opklaring, være tilstrækkelig. Der kan derimod godt tænkes tilfælde, hvor det af andre grunde kan være ønskeligt, at en advokat af en bestemt politisk holdning ikke får kendskab til materiale, der vedrører statens sikkerhed. Dette kan uden videre forstås i spionsager – men sådanne forhold kan tilstrækkelig dækkes af kriteriet »statens forhold til fremmede magter«. Det er straks meget vanskeligere at forestille sig situationer, som ikke implicerer fremmede magter, men det har formentlig været Baader-Meinhof problematikken, som justitsministeren har haft i baghovedet, da han godkendte den foreslåede formulering. Der er imidlertid hensyn som er vigtigere og som taler afgørende imod:

For det første vil sådanne sager være sager på grænsen mellem det politiske og det kriminelle. Det er sager, der typisk føres for lukkede døre og derfor sager, hvor hensynet til at sigtede får den forsvarer, han har mest tillid til, vejer tungere end sædvanligt.

For det andet – og vel helt afgørende for den endelige besvarelse – kan afgørelse overhovedet ikke træffes uden, at landets advokaters aktiviteter, såvel i retten som udenfor retten, nøje registreres, undersøges og kartotekføres. Det er ganske vist retten, der skal træffe bestemmelse om en bestemt forsvarer kan antages eller skal udelukkes, men da politiets begæring naturligvis må motiveres af politiet for at dommeren kan få et beslutningsgrundlag, forudsætter bestemmelsen for overhovedet at kunne anvendes, at der fra politiets side foreligger, i relation til den konkrete sag, belastende materiale om vedkommende forsvarer. Hvis et sådant materia-

le ikke er tilvejebragt, kan afgørelsen kun træffes på løse rygter, avislæsning og vage fornemmelser. Et sådant beslutningsgrundlag er ikke acceptabelt.

For at gøre det helt klart:

Udelukkelse ud fra kriteriet statens sikkerhed kan kun træffes på sagligt grundlag, hvis politiet foretager en intensiv og løbende registrering af landets advokater (hvilket i øvrigt ikke er lovligt).

Denne registrering er ikke blot for landets advokater, men for retssystemet i det hele, for høj en pris at betale for at få indført en bestemmelse, der alligevel kun bliver aktuel en gang hvert 10. år.

22/2 1978

J. Schultz-Lorentzen

Spørgsmål:

»Udvalget udbeder sig ministerens kommentar til henvendelse fra landsretssagfører J. Schultz-Lorentzen (bilag 12), side 8, hvor det påpeges, at bestemmelsen om udelukkelse af forsvarer i sager vedrørende statens sikkerhed ikke kan anvendes i praksis »uden at landets advokaters aktiviteter, såvel i retten som uden for retten, nøje registreres, undersøges og kartoteksføres«.«

Svar:

Hvad angår grundlaget for rettens beslutning om at udelukke en bestemt advokat som forsvarer henvises til pkt. 3 i den ændrede formulering af § 733, stk. 2, jfr. justitsministeriets kommentar af 15. marts 1978 (bilag 20). Konstateringen af de i bestemmelsen nævnte konkrete holdepunkter forudsætter ikke en særlig registrering af advokater således som nævnt i henvendelsen. Der foretages ikke nu, og der vil heller ikke efter lovens ikrafttræden blive foretaget en sådan særlig registrering.

Uddrag af »Varetægtsfængsling« af Hans Gammeltoft-Hansen

(p. 278–280)

En særlig betænkelighed må fremhæves. Det trauma, der knytter sig til frihedsberøvelse, især hvor denne indtræder pludseligt, er i reglen størst i den første periode efter iværksættelsen. At spærre en person inde i op til syv dage blot på en løser mistanke vil derfor ofte være mere indgribende og byrdefuldt, end det umiddelbart lyder. Og dertil kommer, at et sådant institut – netop fordi fængslingstraumet ofte vil være særlig stort i denne periode – næppe vil kunne undgå at blive behæftet med en stærk mistanke om udnyttelse som tilståelsesarrest.

De sidst anførte argumenter mod en længerevarende anholdelse gælder også Straffe-
retsplejeudvalgets forslag om efterforsknings-
arrest.

En fængsling på grundlag af formodning om anden kriminalitet end den, hvori sigtede er pågrebet (og som altså ikke i sig selv er tilstrækkelig til at bære varetægtsfængsling), indebærer en klar afvigelse fra princippet om kvalificeret mistanke. Dette er et brud med en af de centrale fængslingsbetingelser i dansk ret gennem mere end et halvt århundrede. Endvidere synes det ikke umiddelbart at være foreneligt med Menneskerettigheds-
konventionens krav om, at fængsling kun må ske på grundlag af rimelig mistanke (»reasonable suspicion«) i henseende til den kriminalitet, som danner grundlag for varetægts-
fængslingen. – Allerede af denne grund må

forslaget afvises.

Hertil kommer, som nævnt, mistanken om at »efterforskningsarresten« i realiteten vil kunne anvendes som »tilståelsesarrest«.

Den af udvalget foreslåede proportionalitetsbestemmelse (udkastet § 762 stk. 3) yder ingen beskyttelse i relation til fængsling af hensyn til efterforskning af anden kriminalitet. De momenter, der efter bestemmelsen skulle indgå i proportionalitetsafvejningen (»sagens betydning«, »den retsfølge, som kan ventes«) lader sig ikke anvende med mening, når kriminalitetens omfang er ukendt på tidspunktet for fængslingen.

Endelig kunne man mere teknisk spørge, hvorfor efterforskningsarrest kun skulle være anvendelig over for sigtede, der pågribes på fersk gerning. At der er sket pågribelse på fersk gerning skaber kun klarhed omkring den del af den påsigtede kriminalitet, som netop *ikke* kan danne grundlag for fængsling, og det burde således være uden betydning for fængslingsspørgsmålet. Selve behovet for efterforskning af anden kriminalitet måtte dog være til stede, uanset om der er sket pågribelse på fersk gerning, eller om sigtede f. eks. har aflagt tilståelse vedrørende visse forhold. Betingelsen om, at der skal være sket pågribelse in flagranti, afgiver således ikke noget særligt holdepunkt for at introducere efterforskningsarrest blandt fængslingsgrundene.

Ekspert i statsret:
Minister ved at begå grundlovsbrud

Forslag om fængsling på mistanke vækker stærk modstand

Af Anja Møller

Der er ingen tvivl om, at justitsminister Erling Jensens ændringsforslag til regeringens retsplejereform er grundlovsstridig, fastslår statsretseksperten, professor, dr. jur. Peter Germer.

Erling Jensens ændringsforslag er kommet i sidste øjeblik, inden retsudvalget skal skrive betænkning om hele retsplejereformen. Det går ud på at indføre et nyt grundlag, hvorpå lovovertrædere kan varetægtsfængsles. Hvis en person gribes på forsk gerning eller umiddelbart efter, skal han kunne fængsles i op til fem dage, såfremt politiet har mistanke om, at han har begået andre tilsvarende lovovertrædelser.

Fem døgn for lidt

– Forslaget er direkte i strid med de forudsætninger, som grundlovens paragraf 71 bygger på, siger Peter Germer til Jyllands-Posten. Når man i paragraf 71 skelner så skarpt mellem anholdelse og opretholdt anholdelse på den ene side og fængsling på den anden side, er det dermed forudsat, at fængsling kun må anvendes, når der er tale om et helt andet tidsrum end det, der anvendes ved anholdelse. En opretholdt anholdelse kan ifølge grundloven højst vare i tre dage, og derfra er der ikke langt op til de fem dage, som forslaget opererer med. Det kan være vanskeligt at fastsætte en minimumsperiode for fængsling, men det er givet, at fem døgn er for lidt.

Det er V-Seren Preben Wilhjelm, der har rejst sagen om ændringsforslaget i folketingets retsudvalg. Han mener, at forslaget er den mest vidtgående varetægtsregel, vi nogen

sinde har haft her i landet, fordi det muliggør varetægt i tilfælde, hvor de almindelige betingelser for varetægt ikke er opfyldt.

Dette spørgsmål blev i 1976 behandlet i en disputats af professor, dr. jur. Hans Gammeltoft-Hansen. Han skrev blandt andet, at »en fængsling på grund af formodning om anden kriminalitet end den, hvori sigtede er pågrebet (og som altså ikke i sig selv er tilstrækkelig til at bære varetægtsfængsling) indebærer en klar afvigelse fra princippet om kvalificeret mistanke. Dette er et brud med de centrale fængslingsbetingelser i dansk ret gennem mere end et halvt århundrede«.

Det er nu fjerde gang, at regeringens forslag til en retsplejereform er til behandling i folketinget. Allerede første gang figurerede det forslag om varetægtsfængsling, der nu betegnes som grundlovsstridigt. Dengang var der blot tale om tilbageholdelse i syv dage mod fem dage nu, men forslaget blev trukket tilbage efter hård kritik fra blandt andre domstolene og Advokatrådet.

Uden pres

Siden har både en socialdemokratisk justitsminister og en socialdemokratisk ordfører udtrykt betænkelighed ved forslaget netop ud fra en formodning om, at forslaget er grundlovsstridigt.

Når Erling Jensen nu alligevel og i sidste øjeblik kommer med sit ændringsforslag, skyldes det, at politiet har lagt meget stærkt pres på ministeren og folketingets retsudvalg for at få det gennemført. Politiets organisationer mener, at forslaget vil give bedre mulig-

hed for en hurtig efterforskning i uopklaret kriminalitet af samme karakter som den, anholdelsen er foretaget på grundlag af.

I dag skal retsudvalget skrive betænkning om hele reformforslaget, men det er sandsyn-

ligt, at Erling Jensens ændringsforslag foreløbig tages ud, så der bliver lejlighed til at indhente udtalelser fra tre eksperter i forfatningsret, som Preben Wilhjem har forlangt.

Jyllands-Posten

27. april 1978

Bilag 9*Spørgsmål:*

»Ministerens kommentar til vedlagte artikel fra morgenavisen Jyllands-Posten, torsdag den 7. april 1978, (L 134 – bil. 54).«

Svar:

Justitsministeriet kan henholde sig til be-

svarelsen af spørgsmål 35-38 og må således fastholde, at der ikke efter ministeriets opfattelse er holdepunkter for at antage, at den omhandlede bestemmelse skulle have karakter af en grundlovsstridig omgåelse af bestemmelsen i grundlovens § 71, stk. 3, om anholdelsens varighed.